

საქართველოს
თეატრის
საზოგადოებრივი
ბიბლიოთეკა

4 1962

ს. თ. ს.

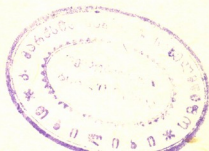
საქართველოს თეატრალური საზოგადოების
მ ო ე მ ბ ე

19 თბილისი 62

ოქტომბერი, ნოემბერი, დეკემბერი.

№ 4 (22)

რედაქტორი: დ. ანთაძე

სარედაქციო კოლეგია: ალიო აღამია, ვერიკო ანჯაფარიძე,
თამარ ბაქრაძე, ოთარ ეგაძე, ლილი
ლომთათიძე, შალვა მებურიშვილი,
ნინო შვანგირაძე

რეჟისორის კოტე მარჯანიშვილის დაბადების

90 წლისთავის იუბილეადმი

1962 წელს მთელმა ნაბჭოთა საზოგადოებრიობამ დიდი ზეიმით აღნიშნა დიდი რეჟისორის, ქართული საბჭოთა განახლებული თეატრის ფუძემდებლის კ. მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი იუბილე,

კ. მარჯანიშვილის მოღვაწეობა უბრწყინვალესი ფურცელია ქართულ საბჭოთა თეატრის ისტორიაში. კოტე მარჯანიშვილმა აღორძინა ქართული თეატრი, გაკაფა მისი განვითარების ახალი გზები, აიყვანა ქართული თეატრი რუსული და საზღვარგარეთული თეატრების სიმაღლეზე.

კ. მარჯანიშვილმა შექმნა, ჩამოაყალიბა და დაგვიტოვა ორი შესანიშნავი მხატვრული კოლექტივი—რუსთაველის სახელობის თეატრი და კ. მარჯანიშვილის სახელობის თეატრი. მან აღზარდა შესანიშნავი ხელოვანნი—რეჟისორების, მსახიობების, დრამატურგების,

მხატვრების, სცენის ტექნიკური მუშაკების მთელი თაობა. დღესაც ჩვენი სამშობლოს არა ერთ მოწინავე თეატრში მარჯანიშვილის უშუალო მოწაფეები არიან.

დიდი და დაუფასებელია კოტე მარჯანიშვილის ღვაწლი თეატრალური ხელოვნების წინაშე. ამაზე ბევრი დაიწერა და ბევრი ითქვა, მაგრამ კოტე მარჯანიშვილის შემოქმედება და მოღვაწეობა ამოუწურავია, უშრეტე წყაროა. რაც დრო გავა, სულ უფრო მეტი ითქმება და დაიწერება ამ დიდი რეჟისორის შესახებ.

ვფიქრობთ, საქართველოს თეატრალური საზოგადოებისა და რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტის სამეცნიერო სესია, მიძღვნილი კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი, ერთგვარ წვლილს შეიტანს სახელგანთქმული რეჟისორის მემკვიდრეობის ათვისებაში.

მიძღვნილი სამეცნიერო სენიკა

საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და რუსთაველის სახელობის თეატრალურმა ინსტიტუტმა 1962 წლის 27 ოქტომბერს რუსთაველის თეატრის საკონცერტო დარბაზში მოაწყო სამეცნიერო სენიკა, მიძღვნილი კობე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი.

სენიკა გახსნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ — რესპ. სახალხო არტისტმა დოდო ანთაძემ.

მომხსენებით თემაზე — „კობე მარჯანიშვილი და დრამატურგია“ გამოვიდა ცნობილი კრიტიკოსი ბესარიონ ქლენტი.

30 წელმა განვლო მას შემდეგ, თქვა მომხსენებელმა, რაც ქართული კულტურისა და მწერლობის მოღვაწეებს ბედნიერება გვქონდა, კობე მარჯანიშვილის გვერდით ვყოფილყავით. ბევრი რამ შეიცვალა ჩვენი ხალხის ცხოვრებაში, მრავალი ბრწყინვალე ფურცელი დაიწერა ჩვენი თეატრის კულტურის ისტორიაში, და რაც დრო გადის, ნათელი ხდება, თუ რა დიდი პიროვნება იყო კობე მარჯანიშვილი ქართული თეატრის ისტორიისათვის. მისი ტრადიციები, მისი შემოქმედებითი მემკვიდრეობა ცოცხლობს ქართულ თეატრებში, მთელ ქართულ ხელოვნებაში. კობე მარჯანიშვილმა ამაღლა თანამედროვე ქართული თეატრი არა მარტო რუსული თეატრის, არამედ მსოფლიო თეატრალური კულტურის დონემდე და საფუძველად ჩაუყარა იმ ტრადიციებს, რომლებიც ვითარდება და წინ მიდის თანამედროვე ქართული თეატრი.

შემდეგ მომხსენებელმა მოკლედ მოხაზა კობე მარჯანიშვილის ქაბუკობის პერიოდი და თქვა, რომ ლ. მესხიშვილის ტრიდიციებზე აღზრდილმა მარჯანიშვილმა თავის საშობლოში მიიღო ნამდვილი წრთობა და

შეითვისა ჰეროიკულ-რომანტიკული, ღრმა პატრიოტული მოტივები და, უკვე აღზრდილი და ნასაზრდოები ქართველი ხალხის გმირული ისტორიით, პატრიოტული და დემოკრატიული ტრადიციებით დატვირთული, წავიდა რუსეთში, რათა არა მარტო მიეღო ყველაფერი კარგი რუსული თეატრისაგან, არამედ ბევრი რამ შეეტანა რუსულ თეატრშიც.

ჩვენ ვიცნობთ მარჯანიშვილის მუშაობას სამხატვრო თეატრში სტანისლავსკისთან და ნემიროვიჩ - დანჩენკოსთან, მის დიდ მეგობრობას დიდ რუს მწერლებთან, — მ. გორკისთან, ანდრეევთან, ალექსანდრე ბლოკთან და ყველა იმასთან, ვინც მაშინ ქმნიდა რუსულ მწერლობას. რუსული თეატრის ისტორია გვერდს ვერ აუღლის მარჯანიშვილის დიდ დეაქსს. რაც დრო გადის, ნათელი ხდება, რომ მარჯანიშვილი არა მარტო თავის შემოქმედებას ამიდრებდა მსოფლიოს ყველაზე რეალისტურ თეატრებში მოღვაწეობით, არამედ შექმნიდა ნოვატორული სტილი თეატრალურ ხელოვნებაში. მარჯანიშვილმა რუსული თეატრალური ხელოვნების დიდ მიღწევებს დაუკავშირა ქართული ჰეროიკული და რომანტიკული ტრადიციები და შექმნა ახალი თეატრი. მან რუსულ თეატრს შესძინა უფრო მეტი ტემპერამენტი და სამხრეთული მგზნებარება. მარჯანიშვილი, გორკის მეგობარი და თანამშრომელი, მისი დიდი იდეების თანამოზიარე, რეოლუციის წლებში იხვეწა სახელს, როგორც ერთ-ერთი უდიდესი მოღვაწე და გამანახლებელი თეატრალური ხელოვნებისა ჩვენს ქვეყანაში.

შემდეგ მომხსენებელი, იწყებს იმ პერიოდის დახასიათებას, როდესაც მარჯანიშვილი ბრუნდება საქართველოში. სწორედ იმ დროს ჩამოვიდა იგი საქართველოში, როცა

ინადგობდა ახალი საქართველო, როცა ქართველმა ხალხმა თავი დააღწია მრავალსუკუნოვან სოციალურ და ეროვნულ მონობას. ახალმა ცხოვრებამ მოითხოვა, რომ ხელოვნება და მწერლობა დაყენებული ყოფილიყო ხალხის სასახურში. ქართულ თეატრს კი იმ დროისათვის არ ჰქონდა შესაძლებლობა, პასუხი გაეცა ცხოვრების ახალი მოთხოვნებისათვის. ამ დროს გამოჩნდა მარჯანიშვილი საქართველოში, დიდი ესთეტიკური და მხატვრული აზროვნების ხელოვანი, გამსჭვალული უდიდესი რევოლუციური მგზნებარე სულით. ანატოლ ლუნაჩარსკი წერდა, რომ იქტომბრის რევოლუციამ დაუბრუნა ქართველ ხალხს მარჯანიშვილის გენიოზი. ჩვენ ვიმეორებთ ამ სიტყვებს, რადგან ეს ისტორიული სიმართლეა. მარჯანიშვილმა ჩიხიდან გამოიყვანა ბრწყინვალე ტრადიციის მქონე, მაგრამ მაშინ ხალხიდან მოწყვეტილი, დაუძღვრებული და დაკანონებისა და გაღატაკების გზაზე მდგომი ქართული თეატრი. მის მოუპოვა ქართულ თეატრს შემოქმედებითი გაქანების ახალგაზრდა ძალები, თავი მოუყარა მათ და შექმნა ის ძირითადი საყრდენი ბირთვი, რომლის მეშვეობით დაიწყო ბრძოლა ქართული თეატრის განახლებისათვის, მისი ნათელი და დიდი მომავლისათვის. მართალია, მარჯანიშვილს ჰქონდა ყოვლისშემძლე შემოქმედებითი ძალა, მაგრამ იგი მარტო ვერ მოახდენდა ამ დიდ გარდატეხას, რომ მის გარშემო არ შემოკრებილიყვნენ ბრწყინვალე რეჟისორული და აქტიორული ტალანტები, რომლებიც დღეს შეადგენენ ქართული თეატრის სიამაყესა და მშვენებას.

მარჯანიშვილის სახელთან დაკავშირებული ისტორია ჩვენი დიდი ეროვნული თეატრის, რუსთაველის სახელობის თეატრისა, სადაც 1922 წელს პირველად განხორციელდა მარჯანიშვილის დადგმა „ცხვრის წყარო“. უკვე ამ სპექტაკლში ქართველმა მაყურებელმა პირველად დაინახა ჩვენი თეატრის დიდი რევოლუციური, მგზნებარე, რომანტიკული სული, ის პეროკია, ეს გმირული აღტკინება, რომელიც სიხაოულს უნერგავდა და ამოღებდა ადამიანს. ყოველივე ეს საქმარისი არ იყო, ქართული თეატრი უნდა ყოფილიყო ქართულიც, ამიტომ კოტე მარჯანიშვილი ცდილობს დაუკავშიროს ქართული სცენა თეატრს და შექმნას ისეთი თეატრი, რომე-

ლიც ქართველი ადამიანის სახეს ასახავს ქართულ ცხოვრებას უპასუხებს.

ყოველივე ამან დაამგობრა კოტე მარჯანიშვილი ქართველ მწერლებთან. მარჯანიშვილი მუშაობდა მწერლებთან მხარდამხარ, მას სწამდა თეატრისა და მწერლების ერთობლიობა, ამ ორი დიდი ძალის, განუყოფელი კავშირი. მარჯანიშვილი,—ეს დიდი ნეოეპოტიკი,—კარგად ჩასწვდა ამ ქეშმარიტებას და მთელი ძალით ნუშაობდა, ქართველ მწერლებთან. კოტე მარჯანიშვილი იდუგურად ასაზრდოებდა, სულიერად კვებავდა ქართულ მწერლობას. ქართული მწერლობა დიდად დავალებულია მარჯანიშვილისაგან. შემდეგ მომხსენებელმა ილიაპარაკა მეორე ქართული თეატრის დაარსების შესახებ, თეატრისა, რომელიც კოტე მარჯანიშვილის შემოქმედებასთან არის დაკავშირებული. ეს იყო ნამდვილი გაზაფხული ქართული თეატრისა და ქართველი ხალხისა. მარჯანიშვილმა თავისი სპექტაკლები წაიღო რუსეთში და უკრაინაში. ეს იყო ქართული თეატრის პირველი გასვლა სამშობლოს მიღმა. ჩვენი თეატრის ხელოვნებას, ლუნაჩარსკი და მრავალი სხვა მოღვაწე ხობტას ასხამდნენ. ქართულმა თეატრმა მრავალეროვნ მარჯანიშვილის ისტორიაში ჩაწერა უბრწყინვალესი ფურცელი.

მოსხენების დასასრულს, ერთხელ კიდევ მისცა არ დიდი შეფასება ბესარიონ ჟენტიშვილმა კოტე მარჯანიშვილის გენიას, დასძინა: ქართული ხელოვნების ქეშმარიტმა კოორდინატორმა თავისი შემოქმედებითი გენიით გაკაფა გზა და მისცა პერსპექტივა ჩვენს ახალგაზრდებს მომავალი წინსვლისა და განვითარებისათვის.

მოგონებით გამოვიდა სსრკ სახალხო არტისტის ვერიკო ანჯაფარიძე: თეატრი არის დღესასწაული, მისი ერთადერთი მიზანია, მოუტანოს ადამიანებს სიხარული. აი ასეთ თეატრს აშენებდა მარჯანიშვილი. ეწირებოდა რა იგი უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე თეატრალურ ხელოვნებას, მის სულში სხვა არაფრისათვის არ იყო ადგილი. ასე დაიწყო თავის მოგონება ვერიკო ანჯაფარიძემ.

მე განსაკუთრებით მიყვარდა მარჯანიშვილის რეპეტიციები—განაგრძობს ვ. ანჯაფარიძე, და მასაც რეპეტიციები უფრო აღაფრთოვანებდა, ვიდრე სპექტაკლი, ვინაიდან სპექტაკლის შექმნის პროცესი იყო

მისი სტიქია. რეპეტიციებზე ვლინდებოდა კოტეს დიდი ტალანტი, დიდი ოსტატობა, სიყვარული და სიძულვილი მსახიობის მიმართ.

როდესაც მარჯანიშვილს მოსწონდა, იგი აღლევებით, ხმაშლით გამოთქვამდა თავის აღფრთოვანებას, თვალეზზე უცნიციმებდა სიხარულის ცრემლები, მაგრამ იგი ვერ იტანდა სიყალბეს, ხელოვნურობას, სიცრუეს. მაშინ იგი დაუნდობელი იყო, სძავდა მსახიობი.

ჩვენ კარგად გვესმოდა, თუ რა ძვირად უჯდებოდა ყოველი დღე თეატრში კოტე მარჯანიშვილს, რა სულფერ და ფიზიკურ ძალასა და ენერჯიას ხარჯავდა იგი ყოველდღიურად.

შემდეგ ვერაიკო ანჯაფარიძემ გაიხსენა ცნობილი სპექტაკლის „ჰამლეტის“ რეპეტიციები და დასძინა: მრავალმა წელმა განვლო მას შემდეგ, მაგრამ მარჯანიშვილის გაჰამხნევებელი ჩუროჩული ახლაც მესმის, იგი თვითონ მიწნავდა მინდვრის ყუვილებს თმებში და ოდნავი ბიძგით გასვლის წინ მეუბნებოდა: „წადი, წადი!“ ვ. ანჯაფარიძემ გაიხსენა აგრეთვე სპექტაკლი „ჟორჯელ აკოსიქა“, ერთ-ერთი შესანიშნავი რეჟისორული ქმნილება, რომელზედაც ლაპარაკი აღლევების გარეშე არ შეიძლება.

მარჯანიშვილს შესანიშნავი მიმდევრები და მოწაფეები ჰყავს არა მარტო საქართველოში, არამედ რუსეთშიც. მათ ბევრი საინტერესო მოგონებები აქვთ მასწავლებლის შესახებ. მათ რიცხვს ეკუთვნის რეჟისორი გ. კრიტიცი, რომელიც სისტემატურად აქვეყნებს წერილებს ჟურნალ-გაზეთებში თავისი მასწავლებლის — კოტე მარჯანიშვილის შესახებ.

კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლის-თავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესიაზე გ. კრიტიცი ამალეულვებელი მოგონებით გამოვიდა.

ძვირფასო მეგობრებო, დაიწყო მან, თქვენთვის ალბათ გასაკებია ის მღელვარება, რომელიც თან სდევს ამ ტრიბუნლიდან გამოსულ კოტე მარჯანიშვილის მეგობრებს. კოტე მარჯანიშვილი არასოდეს არ იყო აფორეტიკოსი, თქვე მან, იგი არა-აოდეს თერ დაიწყებდა იმის მტკიცებას, რომ აქვს თავისი თეატრალური სისტემა. მიუხედავად ამისა, როდესაც ჩვენ ვიგონებთ მის დადგმებს და თეორიულ გამო-

სვლებს თავისი სპექტაკლების გარშემო ვრწმუნდებით, რომ მარჯანიშვილს ჰქონდა ღრმად გაზარებული თეატრალურ-თეორიული თვლსაზრისი. უპირველეს ყოვლისა, მას ჰქონდა გავება, რომ თეატრი არის დღესასწაული, რომ თეატრის ერთადერთი მიზანია — მოუტანოს ადამიანებს მე ვფიქრობ, ეს საკითხი არ უნდა გვაუბრალოთ. კოტე მარჯანიშვილისათვის დღესასწაული ნიშნავდა შინაგან სიხარულს, ესაა დიდი დღესასწაული გრძნობებისა, ნათელი აზრისა, ესაა დღესასწაული იმათთვისაც, ვინც ქმნის სცენაზე და იმათთვისაც, ვინც ზის დარბაზში და სპექტაკლს აღიქვამს.

აი, ასეთ დღესასწაულს გულისხმობდა მარჯანიშვილი, როდესაც ამბობდა, რომ სპექტაკლი ცხოვრების ფოტოგრაფია კი არ არის, არამედ იგია ნაწარმოები, რომელიც გვანთებს და გვაჯადოებს ცხოვრებისეული ძალითა და თავბრულამხვევით სილამაზით. რა შესანიშნავად არის ნათქვამი: სპექტაკლი გვეპყრობს ცხოვრებისეული ძალითა და თავბრულამხვევით სილამაზით!

აი, ასეთ თეატრზე ოცნებობდა და ასეთ თეატრს აშენებდა კიდევაც კ. მარჯანიშვილი. მე ვფიქრობ, მისი ტრადიციები დღესაც ფაქიზად ინახება და გრძელდება ქართულ თეატრში. ასე დაამთავრა თავისი გამოხსლა კრიტიკოსმა მ. კრიტიციმ.

სამეცნიერო სესიაზე ლატივიანად ჩამოსული იყო თეატრმცოდნე ვ. ფრეიმანი. მან წაიკითხა მოხსენება თემაზე: „კოტე მარჯანიშვილის მუშაობა ლატვიაში“.

უნივერსის ხელოვანის კოტე მარჯანიშვილის სახელს კარგად იცნობენ და უყვართ ლატვიაში. ამბობს ფრეიმანი. იმას, ვისაც უყვარს თეატრი, არ შეიძლება არ უყვარდეს შემოქმედება ამ შესანიშნავი ხელოვანისა, ქართული საბჭოთა თეატრის დაამარსებლისა. რიგაში ასისოვთ უფრო ადრეული პერიოდის მარჯანიშვილი, სულ ახალგაზრდა, რომელიც ის-ის იყო იწყებდა სარეჟისორო სარბიელზე გამოსვლას. იგი ორი სეზონის განმავლობაში მუშაობდა რიგის რუსულ დრამატულ თეატრში, რომელსაც ერქვა „რიგის რუსული საქალაქო თეატრი“. ამ თეატრში იგი მოიწვია ანტრეპრენიორმა ნ. ნეზლობინმა. კოტე მარჯანიშვილმა დადგა ხე-

რი სპექტაკლი და გახდა ლატვიის თეატრ-
ლური ცხოვრების უშუალო მონაწილე.

შემდეგ მომხსენებელმა ილაპარაკა კოტე
მარჯანიშვილისა და მაქსიმ თეატრის გული-
თად შეგობრობაზე. მან თქვა: ამ შეგობრო-
ბამ და შვიდრო კავშირმა განაპირობა მთელი
რიგე შესანიშნავი სპექტაკლების შექმნა რიგის
რუსულ საქალაქო თეატრში. მარჯანიშვილი
რიგაში ჩამოვიდა თავისი შემოქმედებითი
გარდატეხის პერიოდში. თვითონ კ. მარჯა-
ნიშვილი იგონებს: ეს ის პერიოდი იყო,
როდესაც თავი დავანებე აქტიობრბას და
გავხდი დამოუკიდებელი რეჟისორიო. წმინ-
და რეჟისორული მუშაობის პერიოდი საე-
სებით ემთხვევა მარჯანიშვილის მუშაობის
პერიოდს ორი სეზონის განმავლობაში. უკვე
პირველმა სპექტაკლმა, რომელიც დადგა
მარჯანიშვილმა, ცხადყო, რომ მისი ავტორი
არის თავისებური რეჟისორი, საკუთარი მიდ-
გომისა და პრინციპის ხელოვანი.

შემდეგ მომხსენებელმა ილაპარაკა რიგის
რუსული თეატრის გასტროლების შესახებ
მოსკოვში და თქვა. სპექტაკლი „მოაგარაკენი“,
დადგმული კოტე მარჯანიშვილის მიერ, იქცა
დიდ ტრიუმფად როგორც თეატრისათვის,
ისევე რეჟისორისათვის. სპექტაკლის შემდეგ
კ. მარჯანიშვილთან მოვიდნენ ვასცნობად
სტანისლავსკი, ნემიროვიჩი-დანჩენკო, ისინი
გამოთქვამდნენ აღფრთოვანებას ახალგაზრდა
რეჟისორის წინაშე, რომელმაც შეძლო შექმ-
ნა ასეთი შესანიშნავი სპექტაკლი. კ. მარჯა-
ნიშვილის ამ სპექტაკლმა დიდი გავლენა იქო-
ნინა ლატვიის თეატრის განვითარებაზე. ცხო-
ბილია, რომ ამ პერიოდში განმტკიცდა კავ-
შირი ლატვიურ და რუსულ თეატრებს შო-
რის, ეს იყო გზის მაჩვენებელი ლატვიის თე-
ატრების რეჟისორებისა და აქტიორებისა,
გზის მაჩვენებელი იმისა, თუ როგორ უნდა
დაიდგას სპექტაკლები, როგორც შვირწყის
მათი მხატვრული სრულფასოვნობა საზო-
გადობრივ ჯღრადობასთან. კ. მარჯანიშვი-
ლი ის პიროვნებაა, რომელმაც დიდი წვლი-
ლი შეიტანა ჩვენი ქალაქის თეატრალურ
ცხოვრებაში, მან შეძლო დარჩენილიყო ახ-
ლობელი და მარად ცოცხალი ლატვიელ
აღმანათნა მესხიერებაში.

ე. ფრემინმა დასასრულს თქვა: კ. მარ-
ჯანიშვილმა დატოვა რიგა 1906 წელს. ჯერ
კიდევ ცოტა მასალაა შეკრებილი, ამსახველი
მისი შემოქმედების ამ პერიოდისა, მიგრამ

მე დარწმუნებული ვარ, რომ სერიოზული
მუშაობის შედეგად შეეძლება, დრმად შევის-
წავლათ მარჯანიშვილის სარეჟისორო ტა-
ლანტის ჩამოყალიბების დასაწყისის ხანა.

შემდეგი მოხსენებით თემაზე—მარჯანი-
შვილის მუშაობა მცირე თეატრში „დონ კარ-
ლოსზე“ გამოვიდა რეჟისორი გ. კოსტროვი.
მარჯანიშვილი! მარჯანოვ! რა ნათელი,
ვაჟაკური და, ამავე დროს, ლირიკული,
ფაქიზი და მგზნებარე სახელია,—ასე დაიწყო
თავისი გამოსვლა რეჟისორმა გ. კოსტროვმა.
მარჯანიშვილზე, როგორც რეჟისორზე,
მარჯანიშვილზე, როგორც ადამიანზე, დიდ-
ხანს და ბევრს ილაპარაკებენ და დაწერენ,
დიდხანს დარჩება მესხიერებაში მისი სიყვა-
რული ცხოვრებისა და ხელოვნებისადმი. მისი
უკვდავი სუნთქვა ცოცხლობს თეატრებში,
ბევრ თანამედროვე სპექტაკლში. გადაჭარ-
ბებული არ იქნება თუ ვიტყვი, რომ მთე-
ლი საბჭოთა თეატრის ისტორია საკმაოდ
დავალებულია კ. მარჯანიშვილისაგან.

შემდეგ მომხსენებელმა წაიკითხა კ. მარჯა-
ნიშვილის უკანასკნელი სპექტაკლის „დონ კარ-
ლოსის“ აღწერილობის პირველი გვერდები,
ეს ნაშრომი რეჟისორმა გ. კოსტროვმა მიუძღ-
ვნა ძვირფასი მასწავლებლს—კ. მარჯანიშ-
ვილის ნათელ ხსოვნას. ამ შრომის მიზანია,
დარჩეს სამუდამოდ წარმოდგენა კ. მარჯა-
ნიშვილის უკანასკნელი სპექტაკლის „დონ
კარლოსის“ შესახებო.

დამათავრა რა მომხსენებელმა სპექტაკლის
აღწერილობის კითხვა, თქვა: ჩემი მიზანი
იყო, მეჩვენებინა სპექტაკალი. მაშინ—ტექ-
ნიკის დონის მიხედვით ხომ არ შეიძლება
და ყოფილიყო გადაღებული და ჩაწერილიც
კი ეს წარმოდგენა. იგი მოკვდა. მე მიხილ-
და შემენარჩუნებინა ეს სპექტაკლი აღწერის
საშუალებით. ჩემი მიზანი მიღწეულია თუ
არა, ამის განსჯა ჩემთვის ძნელია.

მოგონებით გამოვიდა ქართული საბჭოთა
თეატრის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, კ. მარჯა-
ნიშვილის უახლოესი თანამოღვაწე, კომპოზი-
ტორი თამარ ვახვახიშვილი.

მინდა მოავითხროთ, თუ როგორ მუშაობ
და კ. მარჯანიშვილი კომპოზიტორთან,—
ამბობს თ. ვახვახიშვილი,—უფრო სწორედ,
როგორ ჰქონდა მას გადაწყვეტილი მუსი-
კის გამოყენება თავის სპექტაკლში. აი, რა
ჩავიწყრე ძე ჩემს დღიურში: კოტე მარჯანი-
შვილი ეს დღეები რეგულარულად შეცადი-

ნეობს სტუდიაში, რეპეტიციას არ ატარებს. მუშაობს ასე: იღებს მუსიკის ნაწყვეტს, ყოფს და ამუშავებს, იგი კარგად ერკვევა მუსიკალურ ფორმებში. რეპეტიციის ბოლოს ხშირად გვეუბნება: მთავარია არ მოატყუოთ მსმენელი მუსიკის სირთულით; მუსიკა სიმართლეა; თუ მუსიკა მართალია, მას ყოველი ბრიყვიც გაიგებს.

კ. მარჯანიშვილი აერთიანებდა მუსიკას და სინათლეს. მას მუსიკა და სინათლე შერწყმული ჰქონდა ერთ მთლიანობაში, დაჯილდოებული იყო დიდი უნარით—დაეხსახა სპექტაკლი სინათლისა და მუსიკის საშუალებით. სინათლის კონტრასტების გამოყენებით ეკრანზე ხან დილის გარეგარევი, ხან ღამე, ხან ხანძარი, ხანძარი ისე რეალურადაა ნაჩვენები, რომ გინდა გამოუძახო სახანძრო რაზმს. მთელი ეს ეფექტი იქმნებოდა სინათლის თამაშისა და კინოს საშუალებით. კინოს კ. მარჯანიშვილი მეტად საინტერესოდ იყენებდა.

კოტე მარჯანიშვილი მუდამ ეძებდა და პოულობდა სულ ახალსა და ახალს. იგი შეგნებულად ასე სვამდა საკითხს: ცხოვრება ხანმოკლეა და თუკი ადამიანი დაკმაყოფილებდა გაეკეთებოდა, ბოლოს აღმოჩნდება, რომ არაფერია გაკეთებული.

1959 წელს მოსკოვში საგასტროლოდ ჩამოვიდა პრადის თეატრი "ლატერნა მაგია" („ჯადოსნური ფარანი“). აქ ვნახეთ, როგორც სიახლე, მსახიობის სცენიდან გადასვლა კინოკადრში და პირიქით. ისინი გამოდიოდნენ, როგორც ნოვატორები თეატრალურ ხელოვნებაში, გვაჩვენებდნენ ახალ მიღწევებს. ნამდვილად კი ეს იყო ის, რაც კოტე მარჯანიშვილიმ გააკეთა 30 წლის წინათ თავის სპექტაკლებში.

შემდეგ თამარ ვახვახიშვილი იმოწმებს, ლუნაჩარსკის მიერ მოცემულ შეფასებას: ხომარ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ საბჭოთა კავშირში არ მოიპოვება არც ერთი რეჟისორი, რომელმაც არ იცოდეს მუშაობა მუსიკაზე და არ ესმოდეს იგი სპექტაკლის ფარგლებში. ასეთება, მაგალითად, ვახტანგოვი, მეიერჰოლდი, თაიროვი... მაგრამ მუსიკის შინაგანი დინამიკის ყველაზე მძაფრი აღქმა, ეჭვს გარეშე, იკუთვნის კოტე მარჯანიშვილს. მუსიკა მის სპექტაკლებში უარღისად მორგებულია პირველი ტაქტიდანვე.

ა. ლუნაჩარსკიმ თქვა აგრეთვე: კოტე მარჯა-

ნიშვილი არა მარტო სიტყვას, მოძრაობას, მიმიკას, ვაფორმებს ანიშებს დიდ მნიშვნელობას, არამედ სინათლესაც, სინათლე განსაკუთრებულ ელემენტობას აძლევს სპექტაკლებს. ამ მხრივ კ. მარჯანიშვილი შეუღლებულია ოსტატია.

თავის მოგონება თამარ ვახვახიშვილმა დაამთავრა კ. მარჯანიშვილის სიტყვებით: სიბერეში ადამიანებს უყვართ—იცხოვრონ რაც შეიძლება უბრალოდ, მე კი—პირიქით, მიყვარს ოცნება იმაზე, თუ რას გავაკეთებ მე 10, 20 წლის შემდეგ. რა თქმა უნდა, ყველა ჩემი ოცნების განხორციელება მე არ ძალმიძს, მაგრამ იქნებ ვინმე აღნათოს ჩემმა ფიქრებმა და ხორცი შეასხას ჩემ მიერ განუხორციელებელ ოცნებას.

შემდეგ მოგონებებით გამოვიდა სსრკ სახალხო არტისტი აკაკი ვასაძე, იგი ჩერდება მარჯანიშვილის პირველ სპექტაკლებზე—ლოპე დე ვეგას „ცხვრის წყაროზე“, ეს სპექტაკლი ერთგვარი განმსაზღვრელია მთელი სასჭოთა თეატრის ახალი შემოქმედებითი ცხოვრებისა და წარმატებისა.

მაგონდება 40 წლის წინათ რუსთაველის თეატრის სარეპეტიციო დარბაზი, სადაც შემოვიდა კობეზა, ცოტა მოღოლირა სახით, თვალდებობიანა და რაღაც ვასალიკარი მოძრავი დინამიკის შქონე ადამიანი,—ამბობს ა. ვასაძე. მან წაგვიკითხა ლოპე დე ვეგას „ცხვრის წყარო“. ჩვენ პიესა მანამდე წაკითხული გვექონდა, მაგრამ მაინც პირველ ხანებში ვერ მივხვდით, რა უნდა გაეკეთებინა ამ პიესით კ. მარჯანიშვილს, რით უნდა დაწყებულიყო ამ საოცარი რეჟისორის მოღვაწეობა ქართულ თეატრში. მაგრამ მეორე რეპეტიციაზევე ვიგრძენით, რომ მარჯანიშვილის რეპეტიციები არ ჰგავდა ადრე ჩატარებულ რეპეტიციებს. ჩვენ ყოველივე უნდა ჩამოგვებერტყა და სატულიად მომხალდეული უნდა შევსულიყავით დარბაზში. ჩვენ იქ გველოდა სერიოზული საქმიანი ატმოსფერო. როგორც სტანისლავსკი ამბობდა, თეატრის საკიდლიან იწყება თეატრიო, თეატრში უნდა შეიქმნას საქმიანი ატმოსფერო სწორედ ეს ატმოსფერო კოტემ მეორე რეპეტიციაზევე დაამყარა. რეპეტიციაზე ჩვენ არ დავიწყებთ ტექსტის კითხვა როლენის არ წვეტეტქტის ამოკითხვა, არამედ მაშინვე დავიწყებ მოქმედების ანალიზი. ჩვენთვის უჩვეულო იყო მუსიკალური სკერცო, მაგრამ იმდენად ახალი

იყო, რომ ჩვენ ამან ძალიან ლაგვინტერესა.

პირველი რეპეტიციის შემდეგ ისე განვიფარდა მუშაობა მსახიობთან, რომ ჩვენ ვერ ვგრძნობდით დალას. საათს ვერავინ დახედავდა, თუ კოტე არ ამოისუნთქავდა პაპიროსის მოსაწევად და მცირე ხნის შესვენების შემდეგ გვინდოდა უკვე რეპეტიციის გაგრძელება. კიდევ რაზე ვადატანა აქცენტი, რომ ამოღებული ყოფილიყო სპექტაკლი, რა გააკეთა კოტემ ამისათვის? მაგალითისათვის გავიხსენებ სცენას მეფოსა და დედოფლისას, რომლებიც წარმოდგენილი იყვნენ ტიკინებად. ახლა ამის დაწერა და მოგონება ადვილია, მაგრამ სკადეთ კლასიკურ პიესაში ასეთი რამის გაკეთება! დაუფერებელი ამბავი იყო, რომ ჩვენს წინ მეფე-დედოფალს შეედლოთ ეტიკეტიკათ, როგორც ტიკინებს. რა ჟღერადი იყო ის სცენა! ასეთი გაბედულებას, ასეთი გეზისმიმდევში სცენა კ. მარჯანიშვილამდე არავის ღრუკეთებია. საოცარი რიტმული ტემპის შეგრძნება იყო მთელ სპექტაკლში. 33 ეპიზოდი თანაბრად ცვლიდა ერთმანეთს თავისი ჩრდილითა და სინათლით.

ავაკე ვასაძემ დასძინა: კ. მარჯანიშვილი თავდავიწყებულ სიყვარულს ამქედანებდა სამშობლოსადმი, ხელოვნებისათვის, — ბედნიერი ვარ, რომ მისი ხელმძღვანელობით 4 წლის განმავლობაში ვმუშაობდი და მისმა რეჟისორულმა ნიჭმა გამიყვანა სხვებთან ერთად ფართო შარვაზზე.

შემდეგ სიტყვით გამოვიდა რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დიმიტრი მჭედლიძე, იგი შეჩერდა კ. მარჯანიშვილის მოღვაწეობაზე ოპერის თეატრში და თქვა: ოპერის თეატრში მარჯანიშვილმა დადგა „დაისი“ და „ბუბესალომ და ეთერი“. იგი იმდენად დატვირთული იყო ქართულ დრამატულ თეატრში, რომ იმედ არ გვქონდა, ოპერის თეატრს ყურადღებას მივაქცევდა. მაგრამ კ. მარჯანიშვილმა დრო და ძალა არ დაზოგა, მოვიდა და კვალად დატოვა საოპერო ხელოვნებაშიც.

მოსკოვიდან სესიაზე იყო, აგრეთვე, მოწვეული რეჟისორი ნიკოლოზ ვოლკოვი, რომელიც გამოვიდა პატარა მოგონებით.

კოტე და მე ვცხოვრობდით ერთ ქალაქში და რაკი ჩვენ ორივეს გვიყვარდა თეატრი, — ამბობს ვოლკოვი, — იგი ხშირად მაჩვენებდა ხოლმე მას. როგორც მისთვის ყველაზე ძვირფასს განს. შემ-

დეგ, როდესაც წამოვიხარდე, ხშირად ვეკითხებოდი ჩემს თავს: როდის ვახდა მარჯანიშვილი მარჯანიშვილად? ჩვენ ხომ ბავშვობიდანვე ძალიან ახლოს ვიყავით ერთმანეთთან, ჩვენ ხომ ერთად გვიყვარდა წიგნების თვანერებება. ჩემის აზრით, მარჯანიშვილის უნივერსიტეტი იყო სამხატვრო თეატრი, როდესაც მან დადგა პირველი სპექტაკლი. მე კარგად მახსოვს ეს სპექტაკლი. მარჯანიშვილმა შეძლო გაეყეთებინა სპექტაკლი ისე, რომ მაყურებელს დაეფერებინა არ არსებული ისტორია, მე პირადად სწორედ ქართული თეატრის ეს თვისება მომიწონდა, ქართველ აქტიორებს შესწევთ ძალა, შექმნან იმისი რწმენა, რაც არ არსებობს სწამდელიწმენაში.

დღეს, როდესაც აღვნიშნავთ მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავს, ვერ წარმომიდგენია, რომ იგი იყო 60 წლისა, როდესაც გარდაიცვალა. ის იყო სრულიად ახალგაზრდა, ენერგიით სავსე. როგორ მუშაობდა იგი მსახიობებთან! როგორ მუშაობდა მხატვრებთან! იგი სრულფასოვნად გრძნობდა სივრცის, ცხოვრების ძალას, აი ახლა რომ მოხდეს სასწაული და ამ დარბაზში შემოვიდეს კ. მარჯანიშვილი, იგი ჩვენ გვეტყობდა: რას ლაპარაკობთ ჩემზე, როგორც აღამიანზე წარსულში? მე ვარ მომავლის აღამიანი! და მართლაც, კ. მარჯანიშვილი არის არა წარსულის, არამედ დიდი მომავლის აღამიანი!

სესიაზე სიტყვა წარმოთქვა აგრეთვე საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდენტის თავმჯდომარემ, რესპ. სახალხო არტისტმა დ. ანთაძემ.

სავსებით მართებულია, — დაიწყო თავისი გამოსვლა დ. ანთაძემ, — როდესაც ჩვენი ხალხი ასეთი ზემოთ და დიდი მადლობის გრძობით აღნიშნავს კ. მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავს. მართლაც, დიდი ღვაწლი მიუძღვის კ. მარჯანიშვილს მშობლიური თეატრალური ხელოვნების ზრდა-განვითარების საქმეში. ამიტომაცაა, რომ ასეთი სიყვარულით იხსენიებენ მის სახელს ჩვენი ქვეყნის ყოველ კუთხეში. მარჯანიშვილის სახელი იხსენიება საბჭოთა ქვეყნის დიდ რეჟისორთა გვერდით. როდესაც ახსენებენ ხუთ-ექვს უდიდეს რეჟისორს, გენიალური სტანისლავსკის მეთაურობით, მათ რიცხვში უსათუოდ მარჯანიშვილიცაა. — ეს იქნება პრესაში, თათბირებში, კონფერენციებზე თუ მეცნიერულ-

კვლევის ნაშრომებში თეატრის შესახებ.

შემდეგ დ. ანთაძე გადადის იმ პერიოდის დახასიათებაზე, როდესაც კ. მარჯანიშვილი ჩამოვიდა საქართველოში და დაიწყო პირველი რეპერტოციები.

მოხდა სასწაული: გუმბინდელი განწირული თეატრი დღეს სხვანაირად გამოიყურებოდა, გუმბინდელი მსახიობები დღეს სცენაზე სულ სხვანაირად აქლერდნენ. გამოჩნდა თეატრის ნამდვილი სახე, მისი შესაძლებლობანი. კ. მარჯანიშვილმა შეძლო ძალთა სწორი განაწილება, მათი გამოყენება, სპექტაკლის ყველა კომპონენტის გამონახვა და თავის ადგილზე დაყენება. მას ჰქონდა დიდი ავტორიტეტი, დიდი ერუდიცია. ამიტომ იყო, რომ ენდო მას მსახიობი, მხატვარი, დრამატურგი და მსაყურებელი. იგი ყველამ იწაბა და აღიარა უდიდეს შემოქმედად, ამიტომაც იყო, რომ მარჯანიშვილმა შეძლო იოლად დაეჭვებინა თეატრის ძველი, ძირმომავალი საფუძველი და მის ადგილას აეგო ახალი ფუძემდგარი პროფესიული თეატრი.

დაამთავრა რა თავისი გამოსვლა, დ. ანთაძემ თქვა: საჭიროა ჩვენი ახალგაზრდობა გულისყურით მოეპყროს მარჯანიშვილის მემკვიდრეობას, პატივისცემით მოექცეს თავის წინაპართ. თავმდაბლობა საწინდარია ქემწარი იტი ნიქისა.— ასე გვასწავლის ჩვენ ბრძენი ხალხი, — ამასვე გვასწავლიდა ჩვენი დიდი მასწავლებელი კ. მარჯანიშვილი.

შემდეგ სიტყვა მიეცა კინო-დრამატურგს კარლო გოგომეს, რომელმაც თქვა: კ. მარჯანიშვილთან კინემატოგრაფია ისე მიქროლდა და ეპოქური იყო, რომ ამას უნდა მივხედინა თავის დროზე სადისერტაციო შრომა. კ. მარჯანიშვილი ქართულ საბჭოთა კინოში მოვიდა 1924 წელს. დიდი თეატრალური ხელოვანი არაჩვეულებრივ დიდ იმედებს ამყარებდა კინოზე. ამ ხელოვნების მრავალფეროვანი საშუალებებითაც ლამობდა იგი თავის შემოქმედებითი ფანტაზიის სრულყოფას.

შემდეგ კ. გოგომე შეჩერდა იმ ფილმებზე, რომლებიც შექმნა კ. მარჯანიშვილმა („ქარიშხლის წინ“, „სამანიშვილის დედინაცვალი“, „გოგი“, „ამოკო“, „ქრანანა“ და „კომუნარის ჩიხუბი“). მარჯანიშვილმა, — ამბობს კ. გოგომე, — ახალი თეორიული შეხედულებები გამოთქვა კინორეჟისორისა და მსახიობის მუშაობის შესახებ. იგი დიდ ადგილს

უთმობდა რეჟისორის მიერ სურათების მონტაჟის საქმეს. მონტაჟი რეჟისორისთვის წარმოადგენს ნამდვილ შემოქმედებითს ასპარეზს, ამბობდა კ. მარჯანიშვილი თავის წერილებში და აღძვნიდა: „მე ვერ ვამიგია, რატომ ანდობს ზოგიერთი კინორეჟისორი სურათის მონტაჟს სხვა პირს. თუ სურათის ვადიდებამდე ან ვადიდების დროს თქვენ ამაზადებთ მსახიობს გადასადებ სცენაზე, მონტაჟის დროს თქვენ ვალდებული ხართ, მსახიობის თამაშში ნათელყოთ უმთავრესი და საყურადღებო. — ყოველფე ეს ისე შესაძლოა, რომ სავსებით დაიცვათ საქირო რიტმი და სცენარის დინამიკური განვითარება“.

კ. მარჯანიშვილმა, — განავრძობს კ. გოგომე, — ქართული კინოხელოვნებაში პირველად აღიარა კინომსახიობის დიდი უფლება, მან საფუძველი ჩაუყარა ჩვენში თეატრისა და კინოს დაახლოებას, და ამით ხელოვნების ამ ორი დარგის შემოქმედებითი ურთიერთობა კიდევ უფრო გააღრმავა და განამტკიცა. კ. მარჯანიშვილმა მოგვცა თანამედროვე თემაზე შექმნილი პირველი საბავშვო კინოსურათი ქართულ კინემატოგრაფიაში.

სამეცნიერო სესიის დასასრულს თემაზე — „კოტე მარჯანიშვილი და ვლადიმერ მაიაკოვსკი“ სიტყვით გამოვიდა ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი ალექსანდრე ფეგორალსკი.

უპირველეს ყოვლისა მინდა მივხსნა სამეცნიერო სესიას, მ. გორკის სახელობის შსოფლიო ლიტერატურის-ინსტიტუტის სახელით, ამბობს ა. ფეგორალსკი.

1911 წელს კ. მარჯანიშვილმა სამხატვრო თეატრში დადგა „სოფრების ბრწყინებში“. ახალგაზრდა მაიაკოვსკი უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა ამ სპექტაკლში.

მაიაკოვსკის და ლუდმილა მოგვითხრობს, რომ ვლადიმერს ისე მოსწონებია ეს სპექტაკლი, რომ ორჯერ-სამჯერ უნახავს.

შემდეგ ა. ფეგორალსკიმ ილაპარაკა მაიაკოვსკის პიესაზე — „მისტერი ბუფი“, რომელიც უნდა დაეიდგა კ. მარჯანიშვილს, მაგრამ, სამწუხაროდ, სურვილს ხორცი არ შესწია.

2 წლის შემდეგ მაიაკოვსკის ვარდაცვალებიდან (1932 წ.) მე მომიხდა საუბარი. — აგრძელებს თავის გამოსვლას ა. ფეგორალსკი, — კ. მარჯანიშვილმა, ეს იყო მისიკოვში.

საინტერესო მოგონება გაუზიარა დამსწრეთ აგრონომმა ილია ზაქუტაშვილმა, რომელიც კარგად იცნობდა გამოჩენილ რევისორს. კოტე მარჯანიშვილის რუსეთში მოღვაწეობაზე, რუსული თეატრის კორიფეებთან — კ. სტანისლავსკისთან და ნემიროვიჩ-დანჩენკოსთან შემოქმედებითს მეგობრობაზე ვრცელად ილაპარაკა გამოჩენილმა რევისორმა და თეატრმცოდნემ გ. კრიციკიმ.

«სხვების წყაპო», თქვა ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატმა ვ. ხოროლმა, იყო რეგულუტური პათოსით გამაშველელი სპექტაკლი, დადგმული კოტეს მიერ კიევის სახელმწიფო თეატრში. ვ. ხოროლმა გააცნო მსმენელებს ის წარუშლელი შთაბეჭდილებანი, რომლებიც მოახდინა იმ სპექტაკლმა კიევის საზოგადოებრიობაზე. მეტად საინტერესო და სენსაციურა მოეღვნა იყო კოტეს მოღვაწეობა ლატვიაში, აღნიშნა ლატვიის თეატრალური საზოგადოების წარმომადგენელმა ა. ფრემიანმა, ჩვენ სათუთად ვინახავთ ნიჭიერი რევისორის ნათელ ხსოვნას. საინტერესო მოგონებებით გამოვიდა კ. მარჯანიშვილის მოწაფე, მასთან ერთად

მებრძოლი თეატრალურ სარბიელზე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდენტის თავმჯდომარე დ. ანთაძე, სიტყვები წარმოთქვა აგრეთვე მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორმა მ. კვიციანიძემ.

ორიგინალური და თავისებური იყო საკონცერტო განყოფილება, რომელიც გახსნა სსრკ სახალხო არტისტმა ვასო გომიაშვილმა. მსმენელთა დიდი მოწონება დაიმსახურეს ხ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის სოლისტებმა: სსრკ სახალხო არტისტმა პ. ამირანაშვილმა თ. ზაალიშვილმა და სხვებმა.

გალავანზე გადმომდგარმა შესავიციებმა ამცნეს დამსწრეთ მასობრივ სანახაობათა დაწყება, (რევისორი გაიოზ ქართველიშვილი). ზაქროსა და მეურმის, კაკოსა და ზაქროს შეხვედრათა ინსცენირებამ და ბერიკაობამ, ამ უმეფელსა ქართულმა სანახაობამ, დაუსვენს წერტილი საერთო ზეიმს.

ქართული კულტურის ზეიმი

29 ოქტომბერს ჩვენმა რესპუბლიკამ ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრში საზეიმო ვითარებაში აღნიშნა ქართული თეატრის დიდი რეფორმატორის კოტე მარჯანიშვილის იუბილე, კახური მრავალჯამიერის თანხლებით ვეებერთელა ექიანზე გაუწვევტელი იცვლებიდა მარჯანიშვილის სილუეტები.

საღამო გახსნა საქართველოს სსრ კულტურის მინისტრმა თ. ბუაჩიძემ, რომელმაც აღნიშნა რომ მარჯანიშვილის დიდი შემოქმედება ნათელი ეპოქაა რუსული და ქართული თეატრის ისტორიაში. მისი სახელი წარმოითქმის ისეთი დიდი რევისორების სახელთა გვერდით, როგორებიც არიან სტანისლავსკი, ნემიროვიჩ-დანჩენკო, მეიერჰოლდი, ვახტანგოვი.

კ. მარჯანიშვილის სოხორებისა და შემოქმედების შესახებ მოხსენება გააკეთა დოცენტმა გ. ციციშვილმა. ძალე ოცდაათი წელიწადი სრულდება, — აღნიშნა მომხსენებელმა, — რაც შეწყდა მარჯანიშვილის გულის ძვარა, მაგრამ მისი შემოქმედებითი მემკვიდრეობა უკვდავია. ქართული თეატრალური ხელოვნების ყოველი გამარჯვება განუყოფლად დაკავშირებულია მარჯანიშვილის სახელთან და გახსივონებული მისი გენიათა.

ღარბაზე ტაშით შეხვდა ცნობას, რომ საღამოს ესწრება კოტე მარჯანიშვილის ვაჟი —

თვალსაჩინო საბჭოთა მეცნიერი, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე, შათმატაქის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კონსტანტინე მარჯანიშვილი.

ზეიმს ესწრებოდა მოძმე რესპუბლიკის მრავალი წარმომადგენელი. სიტყვებითა და მოგონებებით გამოვიდნენ ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი ა. ფეფიალსკი, უკრაინის თეატრალური და კულტურის მოღვაწეთა სახელით ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი ვ. ხოროლი, სომხეთის კულტურის მოღვაწეთა სახელით — სომხეთის სსრ სახალხო არტისტი პროფესორი ვართანინი, ლატვიის თეატრალური საზოგადოების წარმომადგენელი ვ. ფრემიანი.

დიდი სიყვარულით ილაპარაკეს კ. მარჯანიშვილზე, მოვიონეს მასთან მუშაობა და შეხვედრები, საქართველოს სახალხო მხატვარმა ლადო გუდიაშვილმა, მოსკოველმა რევისორმა და თეატრმცოდნემ გ. კრიციკიმ, რუსმა თეატრმცოდნემ ა. კოსტროვამ. საინტერესო მოგონებით გამოვიდა აგრეთვე პროფესორი კონსტანტინე კონსტანტინესძე მარჯანიშვილი.

საღამოს დასასრულს ნაჩვენები იყო სცენები რუსთაველის და მარჯანიშვილის სახელობის თეატრების საუკეთესო დადგმებიდან.

1962 წლის 23 ოქტომბერს მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრის შენობაში შედგა კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო სალამო. ამით დაიწყო კოტეს დღეები საქართველოში.

სალამო შესავალი სიტყვით გახსნა პარტიის პირველი მისის რაიკომის მდივანმა გ. გოშაძემ.

ერცელი მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირის პასუხისმგებელი მდივანი ბესარიონ ჟღენტი. მან ღრმა ანალიზი გაუკეთა კოტე მარჯანიშვილის შემოქმედების მემკვიდრეობას, ილაპარაკა იმ დიდ რეფორმატულ ცვლილებებზე, რომლებიც კ. მარჯანიშვილმა მოახდინა ქართული საბჭოთა თეატრის ისტორიაში. მომხსენებელი ხაზგასმით აღნიშნავდა მარჯანიშვილისეული ტრადიციების ცხოველყოფილობას და თეატრის იმ გრანდიოზულ ამოცანებს, რომლებიც დასაბა და განახორციელა დიდმა ქართველმა რეისორმა.

ძალა, რომელიც დღეს ქართულ თეატრს ახსულდგმულებს და ახალ-ახალი გამარჯვებების საფუძველს წარმოადგენს, სათავეს იღებს მარჯანიშვილის შემოქმედებითი მემ-

კვიდრობიდანო, განაცხადა მომხსენებელმა. ქართულ თეატრში მოპოვებულ თვალსაჩინო მიღწევებს ჩვენ უნდა ვუმაღლოდეთ. — თქვა ბ. ჟღენტმა თავისი სიტყვის დასასრულს, ქართული თეატრის დიდ რეფორმატორს, ჩვენს სასიქადულ მომუღიშვილს კოტე მარჯანიშვილს.

სალამოზე გულთბილი მოგონებებით გამოვიდნენ და კოტესთან გატარებული დაუფიქციარი დღეები გაიხსენეს ვ. ანჯაფარიძემ, შ. გომელაურმა და აკ. კვანტალიანმა.

კ. მარჯანიშვილის ცხოვრებიდან დაშსწრეთ ბევრი რამ საინტერესო უამბო გამოჩენილი რეისორის ვაჟიშვილმა, მათემატიკურ მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა კონსტანტინე კონსტანტინეს-ძე მარჯანიშვილმა.

სალამოს მეორე განყოფილება მიეძღვნა კოტე მარჯანიშვილის მიერ დადგმული სპექტაკლების ჩვენებას. მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობთა მონაწილეობით მაცუროებელმა ნახა ცალკეული სცენები სპექტაკლებიდან — „ურიელ აკოსტა“ და „შის დაბნელება საქართველოში“.

კოტე მარჯანიშვილისადმი მიძღვნილი გამოსვლა

1962 წლის 10 სექტემბერს საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროში შედგა გამოჩენილი საბჭოთა რეისორის, ქართული საბჭოთა თეატრის რეფორმატორის კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავის აღსანიშნავი საიუბილეო კომისიის სხდომა, ჯანხილული იყო მრავალი საკითხი, რომლებსაც საიუბილეო დღეებში, თვალნათლივ უნდა ეჩვენებინა მარჯანიშვილის მჩქეფარე

ცხოვრების ყველა მონაკვეთი. მართლაც, 1962 წლის 29 ოქტომბერს თბილისში, სახელმწიფო სურათების გალერეაში, სსრ კულტურის სამინისტროს დავალებით, გაიხსნა სათეატრო მუზეუმის მიერ მოწყობილი გამოფენა. ამ გამოფენაზე საქმის ცოდნით, დიდი ყურადღებითა და სიყვარულით იყო ასახული მარჯანიშვილის მრავალფეროვანი ცხოვრება და მოღვაწეობა. შეიძ-

ღება თამამად იხიქვას რომ ეს იყო ყოველი-
ვე იმის დაწვრილებითი აღნუსხვა. რაც დიდ-
მა რეჟისორმა სათუთად მოიტანა თეატრა-
ლურ ხელოვნებაში და თავისებური სიცოცხ-
ლე შთაბერა.

ექსპოზიციის პირველ განყოფილებაში ყუ-
რადღებას იქცევდა კოტე მარჯანიშვილის
ბავშვობისა და ჭაბუკობის ამსახელი ფოტო-
დოკუმენტები. აქვე მოთაესებული იყო მისი
მშობლების—ელისაბედ ჭავჭავაძისა და ალექ-
სანდრე მარჯანიშვილის პორტრეტები, ამ
დარბაზის საგამოფენო სტენდებზე მასურე-
ბელს შეედლო ეხილა იმ სათეატრო შენობა-
თა ხედები, სადაც კოტეს ჭაბუკობის წლებ-
ში უხდებოდა მუშაობა. კონკრეტულად აქ
გამოფენილი იყო ის მასალები, რომლებიც
ნათელს ჰქვენდნენ კ. მარჯანიშვილს, როგორც
ქართული თეატრის მსახიობს და რუსული
თეატრის მუშაკს. გამოფენის ამ კუთხეში
ნაჩვენები იყო მარჯანიშვილის მიერ განხორ-
ციელებული სპექტაკლების ფოტო-სურათები
და მხატვრული ესკიზები: „ცხოვრების ბრკყა-
ლებში“, „პეტრ-ვიუნტი“, „მსოფლიო კომუ-
ნისზმისაკენ“, „ამები კარამაზოვები“, და სხვა.

თემატიკის თვალსაზრისით უფრო მრავალ-
მხრივი და საინტერესო იყო ექსპოზიციის
მეორე განყოფილება, რომელიც მოიცავდა
მასალებს მარჯანიშვილის მიერ რუსთაველის,
მარჯანიშვილის, ოპერის თეატრებში დაღ-
მული წარმოდგენების შესახებ. გამოფენილი
იყო კ. მარჯანიშვილის ფოტო-სურათები
ქართული სცენის სხვადასხვა მოღვაწესთან,
აგრეთვე მისი მოწაფეების, კერძოდ მისი
ხელოვნების რეალისტური ტრადიციების
უშუალო გამგრძელებელთა პორტრეტები. ეს
გახლდათ ჩვენი რეჟისურის სასიქადლო
წარმომადგენელი ს. ახმეტელი, სასცენო ხე-
ლოვნების ოსტატები— ვ. ანჯაფარიძე, თ. ჭავ-
ჭავაძე, ა. ხორავა, ა. ვასაძე, გ. დავითაშვილი,
შ. ლამბაშიძე და სხვ. გარდა ამ ფოტო-სურათე-
ბისა, გამოფენაზე ექსპონირებული იყო მარ-

ჯანიშვილის დაღმების მხატვრული ესკიზები
„ცხვრის წყარო“, „შუის დაბნელება საქარ-
თელოში“, „ჩაყრა“, „ლაშარა“, „მზეთა-
მზე“, „ინტერესთა თამაში“, „გაანაურე-
ბული მდაბიო“, „ურთელ აკოსტა“, „ფო-
ლადის პოემა“, „როგორ“, „თოტრები“,
„ყვარყვარე თუთაბერი“, „ჰამლეტი“ და
სხვა. მასურებელმა დიდი ინტერესით ნახა
მარჯანიშვილთან მომუშავე ისეთ მხატვარ-
დემორატორთა ნამუშევრები, როგორიც
არიან ვ. სიღამონ ერისთავი, ი. გამრეკელი,
ე. ლანსერე, ი. შარლემანი, პ. ოცხელი, თ.
რაბინოვიჩი, ე. სახნოვსკი, არაპოვი, ნ. უში-
ნი, ე. ახვლედიანი, ლ. გულიაშვილი, დ. კაკა-
ბაძე და სხვა.

საოპერო და საოპერეტო დაღმებიდან
გამოფენაზე ნაჩვენები იყო „აბესალომ და
ეთერი“, „დაისი“, „შოთა რუსთაველი“,
„ვილჰელმ ტელი“, „ბოკაჩიო“, „ჯამბაზები“,
„მშვენიერი ელენე“ და სხვა. როგორც ცნო-
ბილია, კ. მარჯანიშვილმა რამდენიმე მხატვ-
რული დაღმა განახორციელა თბილისის
კინოსტუდიაში. ამ ნამუშევართაგან კინო-
ჟანრებისა და აფიშების სახით გამოფენაზე
ნაჩვენები იყო „ამოკი“, „სამანიშვილის
დედინაცვალი“, „კომუნარის ჩიბუხი“, „კრა-
ზანა“, „ქარიშხლის წინ“ და სხვ.

გამოფენამ, რომელიც თენახერის გან-
მავლობაში მოამზადა სათეატრო მუზეუმის
კოლექტივმა, დიდი გამოხმაურება და მოწო-
ნება ჰპოვა თბილისის საზოგადოებაში. ამის
უტყუარ საბუთებს იძლევა შთაბეჭდილებათა
წიგნში თავმოყრილი ჩანაწერები ისეთი გამო-
ჩენილი პიტებისა, როგორიც არიან გ. კრი-
ეიცი, ვ. ანჯაფარიძე, გ. დავითაშვილი,
ს. ჭელიძე, პ. ბერიძე, კოტე მარჯანიშვილი
(კოტეს ვაჟი). ყოველივე ეს დაგვირგვინდა
სსსრ კულტურის სამინისტროს მიერ სათე-
ატრო მუზეუმის კოლექტივისადმი გამოცხა-
დებული მადლობით.

ამ დღეს ყვარელში უამრავ სტუმარს მოყვარა თავი, საიდან არ ჩამოსულიყვნენ საპატრიოტო სტუმრები — თბილისიდან, კიევიდან, რივიდან, მოსკოვიდან... ხალხი დურღუჯვით ბობოქრობდა, დულდა სიყვარულისა და გრძნობათა შორევი.

საკრებულოდ, ძველი ნაციხარი, ამჟამად კი სარაიონო სტადიონი ამოერჩიათ, ხალხი უწყვეტ ნაკადად მოედინებოდა. ხალხის ზღვის დასასრული არ უჩანდა, თუმცა აღარც თვით სტადიონის ფართო მინდორზე იყო ადგილი.

სახელდახელოდ აგებულ ფიციარნაგზე, რომელიც ტრიბუნის მაგივრობას სწევდა, საპატრიო სტუმრებმა და ხელმძღვანელმა მასპინძლებმა დაჟავეს ადგილები.

მიტინგი, მიძღვნილი დიდი ქართველი რეჟისორის კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავის საიუბილეო თარიღისადმი, ვრცელი შესავალი სიტყვით გახსნა ყვარლის რაიკომის პირველმა მდივანმა გ. ზაუტაშვილმა, რომელმაც აღნიშნა: ყვარელი, საქართველოს საყვარელი და ლამაზი დაბა, ხავერდოვანი ბუნებით, აქუზებული დურღუჯითა და ცადაზიდული „ილის მთებით“ დიდი ოქტომბრის მზით გამთბარი, დღეს უკიდვანო სიხარულის ზღვაშია ჩაფლული. კოტე ყოველთვის ამჟამად მშობლიური მიწით, — ასკენის მომხსენებელი, — თავისი ყვარლით, მისი ბუმბერაზი მთებით, დაუდგრონელი დურღუჯით, რომლის ნაპირებზე აღიზარდა იგი და რომელმაც მთაუწერგა მას გზნებარება, ძლიერება და შეუპოვობა; ამ თვისებებით გაიარა კოტემ თეატრალური ხელოვნების მეტად რწული და საინტერესო გზა, ამ თვისებებით იყო დადგმული მისი ყოველი სპექტაკლი, თბილისში იყო ეს თუ მოსკოვში, კიევში თუ რიგაში. დიდი რეჟისორი ყველგან მაღალი პროფესიონალიზმითა და დიდი გამომჯობინებით ქმნიდა თეატრალური ხელოვნების შედევრებს.

ტრიბუნაზე კოტეს თანამემამულე, რეს-

პუბლიკის სახალხო არტისტი, თამარ ჭავჭავაძე.

დიდ სიხარულს განიცდის თვითთველი ჩვენთაგანი, თქვა მან, იმის გამო, რომ იმყოფება აქ, ქართული მიწაწყლის ამ მაღლიან კუთხეში, რომელმაც მოგვცა ეროვნული კულტურის შესანიშნავი მოამაგენი — დიდი ილია ჭავჭავაძე და კოტე მარჯანიშვილი.

ყვარლის გამრჯე და შრომისმოყვარე მშრომელებმა, თქვა კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახლ-მუზეუმი დირექტორმა ქ. ხუციშვილმა, ბევრი რამ გააკეთეს საყვარელი თანამემამულის უკვდავსაყოფად: სულ უფრო გამშვენიერდა კოტეს კარ-მიდამო, დღითიდღე ივსება ახალ-ახალა ექსპონატებით სახლ-მუზეუმი. ეზოში აღიმართა ლამპიონები, მოპირკეთდა გზები. ამით როდი გვამყოფილებდით. განზრახულია ეზო დამშენდეს ყვავილა ძვირფასი ჯიშების, რათა წალკოტად ვაქციოთ კოტეს აღმზრდელი კერა.

დიდხანს გრძელდებოდა აპლოდისმენტები, როდესაც თავმჯდომარემ სიტყვა მისცა კოტეს ვაჟიშვილს, მათემბეტიკურ მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ კონსტანტინე კონსტანტინეს ძე მარჯანიშვილს.

კონსტანტინე მარჯანიშვილმა გაიხსენა თავისი სახელოვანი მამის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ცალკეული ეპიზოდები.

სიტყვა წარმოთქვა კოტე მარჯანიშვილის სახელობის კოლმეურნეობის წევრმა ტ. პათიაშვილმა.

კოტე მარჯანიშვილის სახელობის კოლმეურნეობა, აღნიშნა მან, ერთ-ერთი მოწინავე კოლმეურნეობაა რაიონში, მისმა წევრებმა თავიანთი თანამემამულის იუბილეს სასახლო შრომიით მაყენებლები მიუძღვნეს. ბევრი ჩვენი ამხანაგი შრომითი ხელოვნებითა და მაღალი ოსტატობით ცნობილი გახდა რესპუბლიკაში. ჩვენი კოლმეურნეობა კვლავაც არ შეარცხვენს დიდი კოტე მარჯანიშვილის სახელს და თავდადებული შრომით ყველა პირობას შექმნიან უხვი მოსავლის მისაღებად.

მის ბინაზე, ჩვენ ვისხედით საღამო ხანს და ვსაუბრობდით. იგი მიყვებოდა სპექტაკლის დადგმის გეგმაზე.

მე ვფიქრობ, რომ მიაიკოვსკის სამშობლოში უნდა დაიდგას მისი პიესები. მომავალ წელს სრულდება 70 წელი პოეტის დაბადებიდან. მიაიკოვსკის პიესების დადგმა მის სამშობლოში იქნება ღირსეული გაგრძელება კოტე მარჯანიშვილის ტრადიციებისა.

სესიის დასასრულს სიტყვით გამოვიდა თეატრმცოდნე ეთერ გუგუშვილი. უძლეველია ძალა წარსული ტრადიციებისა, ამბობს იგი. როცა კ. მარჯანიშვილი სათავეში ჩაუდგა ქართულ თეატრს, მან განაგებინა რევოლუციამდელი რეალისტური თეატრის დემოკრატიული ტრადიციები, კრიტიკულად აი-

თვისა და გაამდიდრა ისინი ახალი იდეებით, თანამედროვე რევოლუციური სულით.

მარჯანიშვილმა შექმნა ქართული საბჭოთა თეატრი, ნათელი პერსპექტივები გადაუშალა მას, აჩვენა განვითარების გზა. ილაპარაკო მარჯანიშვილზე, ეს ნიშნავს ილაპარაკო დღევანდელ და მომავალ ქართულ თეატრზე. გუგუშვილმა თავისი სიტყვა ასე დაასრულა: მე მინდა ვუსურვო ქართული თეატრის ყველა შემოქმედს, რომ მათ წარმართავდეს ნათელი ხსოვნა კოტე მარჯანიშვილისა, მუდამ კონტროლი გაუწიონ თავიანთ შემოქმედების მიმართ და განაგებონ ქართული ეროვნული თეატრის სახელოვანი ტრადიციები.

უკრაინის დედაქალაქ კიევში ზეიმით აღი-
ნიშნა დიდი საბჭოთა რეჟისორის, ქართული
საბჭოთა თეატრის ფუძემდებლის ქ. მარჯა-
ნიშვილის დაბადების 90 წლისთავი. ამ ზეი-
მზე, უკრაინის თეატრალური საზოგადოების
მიწვევით, საქართველოდან კიევში ჩავიდა
თეატრის მოღვაწეთა დელეგაცია: საქართვე-
ლოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდო-
მარე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დოდო
ანთაძე (დელეგაციის მეთაური), საბჭოთა
კავშირის სახალხო არტისტი აკაკი ვასაძე,
რესპუბლიკის სახალხო არტისტი თამარ
ქავჭავაძე და ხელოვნების დამსახურებულ
მოღვაწე დიმიტრი ჯანელიძე.

უკრაინის ხუროთმოძღვრათა სახლის დიდ
დარბაზში მოეწყო კოტე მარჯანიშვილისადმი
მიძღვნილი საღამო. ამ საღამოზე შეიკრიბა
მთელი თეატრალური კიევი — სცენის სახე-
ლოვანი მოღვაწეები, მწერლები, მხატვრები,
კომპოზიტორები და კიევის სასცენო სასწა-
ვლებელთა სტუდენტები. საღამო შესავალი
სიტყვით გახსნა უკრაინის თეატრალური
საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრმა, ხელო-
ვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ პროფე-
სორმა ვალერიან ხარჩენკამ.

თავის შესავალ სიტყვაში პროფ. ვ. ხარჩე-
ნკომ გაიხსენა, რომ დიდმა ქართველმა რე-
ჟისორმა ქ. მარჯანიშვილმა ცარიზმის პირო-
ბებში სარბიელი პოვა უკრაინაში. იგი წლე-
ბის მანძილზე ხელმძღვანელობდა თეატრა-
ლურ დასებს კიევში, ხარკოვსა და ოდესაში.
განსაკუთრებით მოაჯინა მარჯანიშვილის
მოღვაწეობა კიევში სამოქალაქო ომის პირო-
ბებში, როდესაც მან შექმნა საბჭოთა თეატ-
რის ერთ-ერთი უბრწყინველესი და და უბირ-
ველესი რევოლუციური რომანტიკული სპექ-
ტაკლი „ცხვრის წყარო“. შეფასა რა მარ-
ჯანიშვილის უკრაინაში მოღვაწეობა, რო-
გორც უკრაინელ და ქართველ ხალხთა
მხატვრული ურთიერთკავშირის ნათელი გამო-
ხატვა, პროფესორმა ხარჩენკომ მთელ აუდი-
ტორიის ტაშის გრიალში განაცხადა: „უკრა-

ინისათვის ისეთივე ძვირფასი და საყვარე-
ლია მგზნებარე შემოქმედის მარჯანიშვილის
სახელი, როგორც ქართველი ხალხისათვის“.

მოსენება თემაზე — „მარჯანიშვილი და
უკრაინა“ წაიკითხა ხელოვნებისმცოდნეობის
დოქტორმა, პროფესორმა მიკოლა იოსიპენ-
კომ. მან მარჯანიშვილი დაახასიათა. როგო-
რც უკრაინის საბჭოთა თეატრის ერთ-ერთი
ფუძემდებელი; მარჯანიშვილი იყო ლენინის
სახელობის თეატრის (ყოფ. სოლოვცოვის)
ქომისარი, კიევის თეატრების რეჟისორი და
უკრაინის თეატრების ნაციონალიზაციის
გამტარებელი. კომისიის თავმჯდომარემ
პროფ. იოსიპენკომ მრავალი უცნობი დოკუ-
მენტი დაიმოწმა მარჯანიშვილის ფართო
საზოგადოებრივი და შემოქმედებითი მოღვა-
წეობის დასახასიათებლად და ცხადპყო მისი
როლი და მნიშვნელობა მრავალფეროვანი
საბჭოთა თეატრალური ხელოვნების ფორმი-
რებაში.

ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ,
პროფესორმა ვლადიმერ ნელიმ დამსწრეთ
გაუზიარა მოგონება მარჯანიშვილთან მუშა-
ობის შესახებ. ის ახალგაზრდა მსახიობი იყო
და მარჯანიშვილთან მუშაობდა, „ცხვრის
წყაროს“ დადგმაში მონაწილეობდა. მან,
დაახასიათა მარჯანიშვილი, როგორც დიდი
ჯაქანების ნოვატორი რეჟისორი, ახალგაზრდა
მსახიობთა მზრუნველი აღმზრდელი და მეგო-
ბარი, რომელიც მოითხოვდა თეატრისადმი
უსასღვრო სიყვარულსა და თავდადებას.

ხელოვნების მტოუნეობის კანდიდატმა,
დოცენტმა ვერა ზოროლმა დამსწრეთ მოუ-
ხსრო მარჯანიშვილის მუშაობაზე კიევში
1907—1908 წლებში. ამასთანავე გამოაქვეყნა
ქ. მარჯანიშვილის ახლად აღმოჩენილი წერილი
(1911 წ.). სადაც დიდი ქართველი რეჟისორი
გულთბილი თანაგრძნობით ახასიათებს უკრა-
ინულ თეატრს და მის ცნობილ მსახიობებს,
განსაკუთრებული ქება — დიდებით იხსენიებს
დიდ უკრაინელ მსახიობ ქალს ზანკოვეცკაიას.

თეატრმცოდნე მ. გოროდნიცკიმ დამსწრეთ

გაუზიარა საინტერესო მოგონებანი მარჯანიშვილის შესახებ.

დასასრულ სიტყვებით გამოვიდინ: აკ. ვასაძე, თანამრ უკვე აღმდგენი, დიმიტრი ჯანელიძე და დოდო ანთაძე. ქართული დელეგაციის წევრებმა ილაპარაკეს მარჯანიშვილის შემოქმედებაზე, უკრაინელი და ქართველი ხალხების ტრადიციულ მეგობრობაზე, მოიგონეს უკრაინული და ქართული თეატრების ურთიერთკავშირის ნათელი ეპიზოდები. დოდო ანთაძემ საქართველოს თეატრალური საზოგადოებრიობის სახელით გულთბილი მილოება მიუძღვნა უკრაინის ხელოვნების მოღვაწეებს მარჯანიშვილის ასეთი დაფასებისათვის.

მხატვრულ განყოფილებაში ქართველმა და უკრაინელმა მსახიობებმა შესრულეს ქართული და უკრაინული ნაწარმოებები. დიდი წარმატებით წაიკითხა ლაურენსიას მონოლოგი „ცხვრის წყაროდან“ თანამრ უკვე აღმდგენი და კლავდიუსის და რიჩარდის მონოლოგები შექსპირის ტრაგედიებიდან აკაკი ვასაძემ. მაყურებელთა დიდი მოწონება დაიმსახურა რეჟისორ სერგო ჭელიძის მოკლემეტრაჟიანი დოკუმენტურმა ფილმმა „მ. მარჯანიშვილი“.

მთელი საღამო იქცა უკრაინელ და ქართველ ხალხთა ძმობისა და მეგობრობის დემონსტრაციად. მომხსენებელთა და ქართული დელეგაციის წევრების გამოსვლა სიტყვებით ხშირად ტამისცემითა და შემა-

ხილებით იფარებოდა. გაისმოდა შედახლოებით რუსულ, ქართულ და უკრაინულ ენებზე: „გაუმარჯოს საბჭოთა ხელოვნებას“ „ხაი ეივე რადიანსკაია უკრაინა“, გაუმარჯოს საბჭოთა საქართველოს“.

21 ნოემბერს უკრაინის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმმა გამართა ქართული დელეგაციის მიღება. შეხვედრას დაესწრნენ უკრაინის სასცენო ხელოვნების მოწინავე წარმომადგენლები. სიტყვები წარმოთქვეს უკრაინის თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა ნატალია უფეიმ, პროფესორმა მიკოლა იოსიპენკომ, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ სახალხო არტისტმა დოდო ანთაძემ და საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტმა აკ. ვასაძემ. გამოითქვა სურვილი უკრაინელი და ქართული თეატრების ურთიერთკავშირის განმტკიცებისა ერთობლივი სამეცნიერო სესიების და კონფერენციების მოწყობით, შემოქმედებითს საკითხებზე საერთო კრებულების გამოცემით და სხვა ღონისძიებათა ჩატარებით.

ქართველი დელეგაციის წევრებმა ინახულეს უკრაინის საბჭოთა თეატრის მამამთავარი უხუცესი სცენისმოღვაწე, საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი გნატ იურა. ეს შეხვედრა ამდღევანელი გამოხატულება იყო უკრაინელ და ქართველ სცენისმოღვაწეთა ძმური ურთიერთობისა.

საქართველო
საზღვრის დაცვა

1962 წლის 2 ნოემბერს ქუთაისში განსაკუთრებული დღეა. ქუთაისი ზეიმობს გამოჩენილი რეჟისორის იუბილეს. ბუნებაც ხელს უწყობს ამ დღესასწაულს. დილიდანვე მცხუნვარე მზის სხივებმა ხელი შეუწყო დღესასწაულს.

ლადო მესხიშვილის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო თეატრში ტევა არ არის. იხსენება ფარდა. სცენის სიღრმეში მოჩანს ციფრი „91“, მის გვერდით—გამოჩენილი რეჟისორის დიდი პორტრეტი. მაყურებელი დაუსრულებელი ტანისცემით ხვდება საიუბილეო საღამოში მონაწილეობის მისაღებად ჩამოსულ კ. მარჯანიშვილის მოწაფეებსა და სტუმრებს, ჩამოსული არიან აბილისიდან, მოსკოვიდან, კიევიდან, ლიტვიდან და სხვა მოძმე რესპუბლიკებიდან.

გამოჩენილი ქართველი რეჟისორის კ. მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო გახსნა პარტიის საქალაქო კომიტეტის მეორე მდივანმა ს. ფხაკაძემ.

კ. მარჯანიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება ვრცლად გააშუქა მომხსენებელმა—მწეობა გ. სამხარაძემ. განსაკუთრებით შეგერდა მომხსენებელი მარჯანიშვილის მოღვაწეობაზე ქუთაისში. ორი წელი დაყო დიდმა რეჟისორმა ქუთაისში და თავისი ცხოველმყოფელი

შემოქმედებით დიდი ამაგი დასდო თეატრალურ კულტურას.

საინტერესო მოგონებებით გამოვიდნენ—საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი ა. ვასაძე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დ. ანთაძე, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე დ. ჩხეიძე, რეჟისორი-კრიტიკოსი გ. კრივიცი, დამსახურებული არტისტები შ. პირველი, კ. აბესაძე, აგრეთვე ალ. ფევერალსკი, ა. კასტროვი, ვ. ხოროლი, რეჟისორი ვოლკოვი, თ. რუდნიცკაია და კომპოზიტორი თ. ვახვახიშვილი. ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის წარმომადგენლები, მოწაფეები და სხვ.

დასასრულ ნაჩვენები იქნა ლადო მესხიშვილის სახელობის თეატრის სპექტაკლი „ჩინარდ მესამე“, მთავარ როლში სსრკ სახ. არტისტის ა. ვასაძის მონაწილეობით, რომელმაც დიდი ინტერესი გამოიწვია.

მეორე დღეს თეატრის ხელმძღვანელობამ ძვირფასი სტუმრები წაიყვანეს ისტორიული ძეგლებისა და ღირსშესანიშნავე ადგილების დასათვალიერებლად. იყვნენ გელათში, სათაფლიაში, წყალტუბოსა და მაიაკოვსკში. გულდასმით გაეცნენ სტუმრები ვ. მაიაკოვსკის სახლ-მუზეუმს.

განცოფრებაში მოიყვანა სტუმრები გელათის არქიტექტურამ და სათაფლიას გამოქვაბულმა.

მარჯანიშვილისადმი მიძღვნილი საიუბილეო

საღამო გათუხვობი

„ბედნიერია ქართული თეატრი, რომელსაც კ. მარჯანიშვილის სახით ერთუზიანსტი ხელმძღვანელი ჰყავს“—ასე ამბობდა მ. გორკი გამოჩენილი რეჟისორის შესახებ. სწორედ ამიტომ იყო, რომ დიდი რეჟი-

სორის დაბადების 90 წლისთავი ზემოთ აღნიშნა მთელმა ჩვენმა ქვეყანამ. დაუფიქრებელი იყო მარჯანიშვილის დღეები საქართველოში, მოსკოვსა და კიევში. 1962 წლის 17 დეკემბერს დიდი ქართვე-

ლი რეჟისორის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი დიდი საიუბილეო საღამო გაიმართა ბათუმში, ქალაქში, რომელსაც ბევრი რამ აკავშირებს კ. მარჯანიშვილის შემოქმედებასთან.

ხსენება თეატრის ფარდა. სცენის სიღრმეში მარჯანიშვილის დიდი პორტრეტი და ციფრი „90“.

პრეზიდენტში არიან ხელმძღვანელი ამხანაგები, მინისტრები, ლიტერატურისა და ხელოვნების მუშაკები. საღამოს ესწრებიან სტუმრები — საქართველოს თეატრალური საზოგადოების წარმომადგენლები, გამოჩენილი ქართველი მსახიობები.

საიუბილეო საღამო გახსნა აჭარის ასსრ კულტურის მინისტრის მოადგილემ რ. ნიკაიძემ.

სიტყვა მოხსენებისათვის „კოტე მარჯანიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება“ ეძლევა ი. ჭავჭავაძის სახელობის სახელმწიფო თეატრის მთავარ რეჟისორს გ. ყორღანიას. იგი ლაპარაკობს დიდი რეჟისორის როლზე საბჭოთა თეატრის ისტორიაში, აგრეთვე კოტე მარჯანიშვილის ცალკეულ დადგმებზე. ტრიბუნაზეა საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი ი. კობალაძე. იგი მიესალმა დამსწრე სტუმრებს, კოტე მარჯანიშვილის მოწაფეებს.

სალამოზე სიტყვებიან გამოვიდნენ ბათუმის სკოლის მასწავლებელი ნ. ლლონტი და შ. რუსთაველის სახელობის ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ლაბორანტი ნ. მიქელაძე.

კოტე მარჯანიშვილისადმი ლექსები წაიკითხეს პოეტებმა ნ. მაღაზინამ და ლ. მგელაძემ.

დიდი ყურადღებით მოისმინეს სტუმრების ჭამოვლები. თამარ ჭავჭავაძემ, დამსწრეთ უამბო კოტე მარჯანიშვილთან თავისი მუშაობის შესახებ.

სიტყვა ეძლევა დავით ჩხეიძეს, რომელიც ლაპარაკობს კოტე მარჯანიშვილის ნოვატორი იმანზე და დაუსჯირობელ ტემპერამენტზე და გამოამგონებლობაზე. ილაპარაკა აგრეთვე ის მიერ ქართულ სცენაზე განხორციელებულ პიესებზე.

პიერ კობახიძემ თავისი გამოსვლა მიუძღვნა კოტე მარჯანიშვილს როგორც ბრწყინვალე რეჟისორს და აღმზარდელ მასწავლებელს, რომლის სახელთან აის დაკავშირებული ბევრი გამოჩენილი მსახიობის გამოვლინება. დასასრულ კობახიძემ წაიკითხა კოტე მარჯანიშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი ლექსი.

აკაკი ვასაძე ლაპარაკობს კ. მარჯანიშვი-

ლის ქართულ თეატრში მოსვლის შესახებ. რაც ნიშნავდა საკუთარი, ახალი გზის დაწყებას ურომილისოდაც ვერც ერთი თეატრი ვერ იარსებებს, მაგრამ მარჯანიშვილმა არა მარტო ქართულ თეატრალურ ხელოვნებაში გაკაფა გზა, ვანუშომელია მისი ღვაწლი საბჭოთა თეატრის ისტორიაშიც. მე მოწმე ვიყავი, თუ როგორი ზეიმით აღინიშნა დიდი ქართველი რეჟისორის იუბილე კიევიში, სადაც კოტე მარჯანიშვილმა 1919 წელს დადგა „ცხვრის წყარო“. ეს იყო თავისუფლებისაკენ მომწოდებელი, რევოლუციური მგზნებარებით გამსჭვალული სპექტაკლი, რომელიც ხანგრძლივი ოფაციით მთავრდებოდა. კოტე მარჯანიშვილის ამ სპექტაკლით იწყება თავფურცელი საბჭოთა თეატრის ისტორიაში. საბჭოთა თეატრისა, რომლის ერთ-ერთ დუქმედებლად სპარტილიანად ითვლება დიდი ქართველი რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ დოდო ანათაძემ თქვა: კოტეს მოსვლასთან ერთად გადაიშალა ქართული თეატრის ოქროს ფურცელი. მან ფართო გზა და გასაქანი მისცა მსახიობის ნიქს. მან გაბედულად აიღო ახალგაზრდების დაწინაურების გაბედული გზები, კოტეს ჰქონდა ნიჭიერი შემოქმედის მიგნების არაჩვეულებრივი ალღო. სწორედ ამ გულისხმიერებისა და ზრუნვის შედეგი იყო ქართული თეატრის სცენაზე ჩვენი დრამატურგიის მშვენიერების პოლიკარპე კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერის“ გამოჩენა. „ყვარყვარე თუთაბერი“ ბათუმში დაიბადა და აქ უჩვენა პირველად მარჯანიშვილის თეატრმა ეს სპექტაკლი. ყვარყვარეს როლი უმანგი ჩხეიძემ შეასრულა.

საზეიმო ნაწილის შემდეგ გაიმართა დიდი მხატვრული განყოფილება. სცენაზე გამოვიდნენ თამარ ჭავჭავაძე, დავით ჩხეიძე (პირველი შემსრულებლები ლაურენსიას და კომანდორის) და პიერ კობახიძე — ფრონდოზო. შეასრულეს ნაწყვეტები ლო პე დე ვეგას „ცხვრის წყაროდან“. მასპინძლებმა, სახალხო არტისტებმა ი. კობალაძემ და შ. ხინიკაძემ გაათამაშეს სცენა შექსპირის „ოტელოდან“.

ტაშით შეხვდნენ მასურებლები სსრკ სახალხო არტისტს აკაკი ვასაძეს, რომელმაც

წაიკითხა კლავდიუსისა და რიჩარდის მონოლოგები, ზგრთევე ტიციან ტაბიძის ლექსი „თუ ჩემი ძმა ხარ, ერთიც იმდერე“. მ. ხინიკაძემ წაიკითხა კ. ნადირაძის ლექსი „წიწა-მურიდან საგურამომდე.“

დასასრულ წარმოდგენილი იქნა ილია ქავაძის სახელობის ბათუმის სახელმწიფო თეატრის მსახიობთა მონაწილეობით მეორე მოქმედება პ. კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერიდან“.

კოტე მარჯანიშვილის იუბილე სოხუმში

გამოჩენილი ქართველი რეჟისორის კოტე მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო დიდი ზემოთ ჩატარდა სოხუმში (1962 წ. 12 ნოემბერს).

სოხუმის სახელმწიფო თეატრი მაყურებელს ვერ იტევს, ბევრი უადგილობის გამო გულდაწყვეტილი დაბრუნდა შინ.

საიუბილეო საღამოს ხსნის აფხაზეთის ასსრ კულტურის მინისტრი ანხ. ვ. კვარჩელია.

კოტე მარჯანიშვილის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარე, საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი დოდო ანთაძე.

მომხსენებელმა ღრმა ანალიზი გაუკეთა კოტე მარჯანიშვილის ცხოვრებასა და შემოქმედებას. დაახსიათა იგი, როგორც ნოვატორი რეჟისორი, რომლის სახელთანაც დაკავშირებულია საბჭოთა თეატრისა და, განსაკუთრებით, საბჭოთა ქართული თეატრალური ხელოვნების განვითარება. დ. ანთაძე შეეხია კოტე მარჯანიშვილის ბავშვობისა და ჭაბუკობის წლებს, მის პირველად მოსვლას ქართულ თეატრში. შემდეგ კოტეს მოღვაწეობა გაიშალა რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში, მოსკოვში... მან გაითქვა სახელი, როგორც დიდმა გამოგონებელმა, მუდამ ახლის მაძიებელმა. მარჯანიშვილისათვის თეატრი დიდი სიცოცხლეა, დიდი დღესასწაული. მომხსენებელი აღნიშნავს, თუ რო-

გორ შეეგუა მარჯანიშვილი სამხატვრო თეატრის მიმართულებას. დიდი რეჟისორის შემოქმედებას ფართო გასაქანი მიეცა მხოლოდ ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ, როცა ყველა საბჭოთა ადამიანს, და მათ შორის ხელოვნების მუშაკებს, ახალი ჰორიზონტი გადაეშალა. 1922 წელში კოტე მარჯანიშვილი საქართველოში ჩამოიდა. ამ დროისათვის ქართული თეატრი მძიმე მდგომარეობაში იყო. მას სჭირდებოდა ისეთი ნოვატორის ხელი, როგორიც იყო კოტე მარჯანიშვილი. მარჯანიშვილმა მოიტანა ბევრი სიახლე, მდიდარი გამოცდილება, რის გამოც დაიმსახურა ხალხის უსაზღვრო სიყვარული და პატივისცემა.

1923 წელს სოხუმში რუსთაველის სახელობის თეატრის გასტროლებმა მაყურებელთა დიდი ოვაცია გამოიწვია და კოტე მარჯანიშვილი ყოველთვის კმაყოფილებით იცანებდა იმ გულთბილ შეხვედრას, რომელიც თეატრს მოუწყვეს სოხუმელმა მაყურებელმა, აფხაზეთის მშრომელებმა.

რუსული თეატრალური ხელოვნების მუშაკები ყოველთვის დიდი სიყვარულით აღნიშნავდნენ კოტეს დიდ ღვაწლს თეატრალური კულტურის დარგში.

კოტე მარჯანიშვილის მემკვიდრეობა უკვდავია. მისი მოაწეფები, მოვალენი არიან, ღრმად შეისწავლონ დიდი ხელოვანის მითითებები მშობლიური თეატრალური ხელოვნე-

ბის საკეთილდღეოდ. საბჭოთა ხალხი,—ამ-
ბობს დასასრულ მომხსენებელი,—დიდი სიყ-
ვარულით აღნიშნავს კოტე მარჯანიშვილის
დაბადების 90 წლისთავს. ამის მჭერეტყვე-
ლური დადასტურება იყო ის გარემოება, რომ
მოსკოვში ფართოდ აღინიშნა—დიდი ხელო-
ვანის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძ-
ღვნილი საიუბილეო საღამო. ასევე აღინიშნა
კოტეს ღვაწლი უკრაინის დედაქალაქში—
კიევიში. თბილისში საიუბილეო საღამოზე
მონაწილეობის მისაღებად ჩამოვიდნენ რუ-
სული თეატრალური ხელოვნების დიდი წარ-
მომადგენლები, აგრეთვე უკრაინის, ლიტვის,
აზერბაიჯანისა და სომხეთის თეატრალური
მოღვაწეები.

აფხაზეთის კულტურის მუშაკთა სახელით
სიტყვა ეძღევა სოხუმის დრამატული თეატ-
რის აფხაზეთის დრამის რეჟისორს ნ. ეშბას.
მარჯანიშვილის ცხოვრებასა და შემოქმედ-
ებაზე საინტერესო მოგონებებით გამოვიდნენ
საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტები—ა.
ხორავა, ა. ვასაძე, ვ. გომიშვილი, საქარ-
თველოს სახალხო არტისტები—თ. ჭავჭავაძე,
ე. სატინა, აკ. კვანტალიანი, საქართველოს
ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწეები—
ვახეანიშვილი, დ. ჩხეიძე რომლებმაც ილაპა-
რაქეს კოტე მარჯანიშვილის ცხოვრებასა და
მოღვაწეობის საინტერესო ეპიზოდებზე, იმა-
ზე, თუ როგორ იღვწოდა დიდი რეჟისორი
თეატრალური ხელოვნების აღორძინებისათ-
ვის. მარჯანიშვილის ღირსეული მოწაფენი
დამსწრეთ მოუთხრობენ რეჟისორის დიდ
ადამიანურ თვისებებზე. კ. მარჯანიშვილი

იყო ის შემოქმედი, რომელიც არ ურიგდებო-
და შაბლონს, სტანდარტს და ყოველ დრამა-
ტულ ნაწარმოებში, რაგინდ, ისტორიულიც
არ ყოფილიყო იგი, აქსოვდა თავის სულსა
და გულს და სპექტაკლს აძლევდა თანამედ-
როვეების დიდ სუნთქვას. ამიტომ იყო ყო-
ველი მისი სპექტაკლი საინტერესო.

აფხაზეთის ასრ კულტურის მინისტრი
ამხ. ვ. კვარჩელია კითხულობს კულტურის სა-
მინისტროს სახელზე მოსკოვიდან მიღებულ
დებეშას:

„გულითად მადლობას გიცხადებთ სოხუმ-
ში შამაჩემის, კოტე მარჯანიშვილის, საიუ-
ბილეო საღამოზე მოწვევისათვის. სამწუხა-
როდ, სასწრაფო საქმე შესაძლებლობას არ
მძძლევს დავესწრო საიუბილეო საღამოს.
გთხოვთ სოხუმის საზოგადოებრიობას გადას-
ცეთ ჩემი დიდი მადლობა შამაჩემის ხსოვნის
ასეთი აღნიშვნისათვის.

კონტანტინე მარჯანიშვილი“.

საღამოს დასასრულს ნაჩვენები იქნა სო-
ხუმის სახელმწიფო დრამატული თეატრის
ქართული დრამის სპექტაკლი „ბახტოინი“.
ქართული თეატრის სახელოვანი წარმომად-
გენლები სპექტაკლის დასასრულს ადიან სცე-
ნაზე და გულთბილად მიესალმებიან მის მო-
ნაწილეებს.

საიუბილეო საღამოს დაესწრნენ ამხანაგე-
ბი: მ. თ. ბლაგუა, მ. გ. ჩიქოვანი, დ. ვ. გო-
გოხია, ვ. ა. სობოლევი, გ. ი. ბერულავა, შ.
ვ. შარტავა, გ. ა. ჯობთაბერიძე, ა. თ.
ოთიბა.

1962 წლის IV კვარტალი

საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებაში, გარდა დიდი ქართველი რეჟისორის კოტე მარჯანიშვილის საიუბილეო აღწერების ჩატარებისა, განახორციელა შემდეგი ღონისძიებები:

როგორც ცნობილია, მთელ მსოფლიოში აღინიშნა დიდი ესპანელი დრამატურგის ლოპე დე ვეგას დაბადების 400 წლისთავი. საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ მშვიდობის დაცვის საქართველოს რესპუბლიკურ კომიტეტთან ერთად ამ თარიღს მიუძღვნა სპეციალური საღამო. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა აკაკი ზორავამ. რის შემდეგაც მოსმენილი იქნა მოხსენებები: „ლოპე დე ვეგას ცხოვრება და შემოქმედება“—მოხს. დოც. ფ. გოკიელი, „ლოპე დე ვეგა ქართულ სცენაზე“—მოხს. ხელოვ. დამსახ. მოღვაწე გ. ბუხნიკაშვილი.

ლოპე დე ვეგას ცხოვრების გზა-განაცხადა მომხსენებელმა ფ. გოკიელმა,—ისეთი წარმტაცია და მრავალფეროვანი, როგორც მისი შემოქმედება. ლოპე ფელის დე ვეგას კარპიო დაიბადა 1562 წელს 25 ნოემბერს მადრიდში. მან ბავშვობიდანვე გამოიჩინა სასწაულებრივი ნიჭი. ჯერ წერა-კითხვა არც კი იცოდა და ლექსებს თხზავდა, 10 წლისა თარგმნიდა პოემებს ლათინულიდან, ხოლო 14 წლისამ დაწერა კომედია „ერთგული მიჯნური“.

ლოპე დე ვეგას შემოქმედებითი ცხოვრება ნახევარ საუკუნეს გრძელდებოდა. მან უზარმაზარი ლიტერატურული მემკვიდრეობა დატოვა. მარტო არადრამატული ნაწარმოებები შეადგენენ 21 ტომს. ლოპე დე ვეგას მიაწერენ 1200-მდე სხვადასხვა სახის პიესას. სადღესოდ გამოქვეყნებულია ლოპე დე ვეგას 426 კომედია და 48 სარწმუნოებრივი პიესა, ცნობილია აგრეთვე ჯერჯერობით აღმოუჩენელი კომედიების 172 სათაური.

ერთობნილია ლოპე დე ვეგას პიესების კლასიფიკაცია, მათი შინაარსისა და თემატიკის

მრავალფეროვანების გამო. თუ არ მივიღებთ მხედველობაში სარწმუნოებრივი ხასიათის პიესებს, ლოპე დე ვეგას კომედიებს ორ დიდ ჯგუფად ყოფენ: ესაა ისტორიულ-გმირული პიესები და ყოფაცხოვრებითი კომედიები, რომელთაც სხვაწარად „წამოსასხამისა და დაშნის“ კომედიებს უწოდებენ.

ლოპე დე ვეგას ისტორიულ-გმირული პიესები, თავის ნხრით, შეიძლება დავეთოთ ორ ჯგუფად: ესაა მსოფლიო ისტორიის სიუჟეტებზე და მშობლიური ისტორიის მასალაზე აგებული პიესები.

ლოპე დე ვეგას დრამებში გაცოცხლებულია სულ სხვადასხვა ეპოქისა და ქვეყნის წარსული. ამ პიესებში მწერალს არა აქვს დაცული სრული ისტორიული სიმართლე; მისი გმირები უფრო ესპანელ იდაღოებს ჰგვანან, ვიდრე ძველ რომაელებს ან ბიზანტიელებს. მაგალითად, პიესაში „დაწვარი რომი“ იმპერატორი ნერონი თავის სატრფოს აიენის წინაგითარით ხელში სერენადებს უმღერის,—მაგრამ ზოგან ისტორიული აღმოც კი არ ღალატობს ლოპე დე ვეგას. ეს კეთილშობილური პოეტი ხალხთა ნამდვილი მეგობარი, მათი ერთგულ ღანმთავისუფლებელი ბრძოლის გულშემატყვიარი იყო: საფრანგეთის გმირ ქალს ჟანა დარკს მან მიუძღვნა პიესა „ორლეანელი ქალწული“, ხოლო ალბანელი ხალხის ბრძოლა თურქების წინააღმდეგ გამოსახა პიესაში „ისკენდერბეგი“, რომელსაც, სამწუხაროდ, ჩვენამდე არ მოუღწევია.

ყველაზე საინტერესოა ლოპე დე ვეგას ის პიესები, სადაც აღწერილია მშობლიური ესპანეთის ისტორიული წარსული. აქ მგზნებარე პატრიოტიკა ლოპე დე ვეგა ხოტბას ასხამს თავის ქვეყანას, აღუფრთხილებით მოგვითხრობს მის გმირულ წარსულზე, გვიხატავს მას ისეთად, როგორც ეს ესმოდა თვით ესპანელ ხალხს. ესპანელი ხალხის წარმოქმნაზე ლაპარაკობს იგი პიესაში „ვაშბას სიოცხლე და სიკედლი“. არაბებისაგან მშობლიური

მიწა-წყლის განთავისუფლების ამოღლებელი სურათები იხატება პიესებში „ქალი შვილი სიმანკიდან“, „კეთილშობილი აბნესერავი“, „გმირი ქალები“. „გრავე ფერის გონსალესი და კასტილიის განთავისუფლება“ და სხვა. ესპანელი ხალხის ბრძოლას ურჩ ფეოდალებთან ასახავენ პიესები: „საუკეთესო მსაჯული მეფეა“, „ებრაელი ქალი ტოლედოიდან“, „პერიბანისი და კომანდორი ოკანიი“. ხალხის ანტიფეოდალურმა შეგნებამ და თავისუფლების აღძვირებამ უმაღლესი გამოსახლება მოიპოვა ლოპე დე ვეგას გენიალურ ქმნილებაში „ცხვრის წყარო“.

თავისი პოლიტიკური შეგნებით ლოპე დე ვეგა მონარქისტი იყო. მეფეს უნდა გაეერთიანებინა ესპანელი ერი, მოეხსნა ფეოდალთა თარეში, დაეცვა მთხოლური მიწა-წყალი უცხოელ დამპყრობთაგან. მაგრამ, ემბრობოდა რა მეფის აბსოლუტურ ძალა-უფლებას, ლოპე დე ვეგა, ამავე დროს, მოითხოვდა ხალხის უფლებათა სრულ დაცვას. ლოპე დე ვეგა შესტრფოდა ისეთი ჰუმანური და სამართლიანი მეფის იდეალს, რომელსაც ძალუძს ჰარმონიაში მოიყვანოს საზოგადოებრივი ცხოვრების უმძიმესი წინააღმდეგობანი და კონფლიქტები. ლოპეს მეფის იდეალი ჯერ აღმამინია, მაღალბუნებოვანი პიროვნება და შემდეგ — სამეფო ძალა-უფლებით აღჭურვილი.

რათა თავი დაეცვა საყვედურისაგან, — სინამდვილეში ეს ასე არ ხდება, — ლოპე დე ვეგამ თავის პიესებში გამოიყვანა ორგვარი მეფეები: კეთილნი და ბოროტნი. კეთილნი აამალა, ბოროტნი კი დაგმო და გაკიცხა.

პიესებში „სევილიელი ვარსკვლავი“, „სასჯელი შურისძიება არ არის“ გამოყვანილია უღირსი მეფეები. პიესებში „პერიბანისი და ოკანიი“ და „საუკეთესო მსაჯული თვით მეფეა“ კი მეფე გამოყვანილია დადებით პიროვნებად.

ლოპე დე ვეგას ისტორიულ-გმირულ პიესებს შორის ბრწყინავს მისი შემოქმედების შედეგრი „ცხვრის წყარო“.

ასტურიელ გლეხთა შთამომავალმა ლოპე დე ვეგამ ამ პიესაში გამოამჟღავნა არა მარტო სოფლის ცხოვრების შესანიშნავი ცოდნა, არამედ მშობელს ესპანელი ხალხისადმი მგზნებარე სიყვარული.

„ცხვრის წყაროს“ მთავარი გმირი ესპანელი ხალხია, ხალხი აღმდგარი ღირსების,

პატივისა და თავისუფლების დასაცავად. ხალხის პირმშობია დრამაში მოქმედი: ფრონტოზო, მენგო, ესტეფანი, პასკუალი და უწინარეს ყოვლისა, ლაურენსია — უბრალო სოფლელი ქალიშვილი, სახალხო გმირის სიმაღლეზე ასული. „ცხვრის წყარო“ მუდამ დარჩება მსოფლიოს ყველა თეატრის რეპერტუარის უბადლო ნიმუშად. განსაკუთრებით ძვირფასია ლოპე დე ვეგას სახელი და მისი უკვდავი „ცხვრის წყარო“ ქართველი ხალხისათვის, რადგან ახალი ქართული თეატრის აღორძინება იწყება ამ პიესის განსახიერებით დიდი შემოქმედის კოტე მარჯანიშვილის ცნობილ დადგმაში.

ლოპე დე ვეგას დრამატულ ნაწარმოებთა მეორე დიდ ჯგუფს შეადგენენ ყოფა-ცხოვრებითი ანუ, როგორც მათ უწოდებდნენ, „წამოსახამისა და დაშნის კომედიები“. სწორედ ამ კომედიებმა მოუპოვეს მათ ავტორს მსოფლიო სახელი და პოპულარობა. ესენია: „თიფა და ავი ძაღლი“, „მადრიდის ფოლადი“, „ვალენსიელი ქვრივი“, „ქალიშვილი დოქოთ“, „ბედისას ჭირვეულობა“, „თავისი მიჯნურის ყმა“, „სხეებისთვის სულელი, თავისთვის ჭკვიანი“, „ცეკვის მასწავლებელი“ და სხვა.

ლოპე დე ვეგას ყოფა-ცხოვრებითი კომედიები შინაარსით სასიცოცხლო კონფლიქტების ამსახველია, ფორმით კი მეტად თეატრალური ნაწარმოებებია. შაგრამ საყოველღეო ცხოვრება აქ პოეტურიზებულია და შემკული ფაქიზი ჰუმორის, საათუთი ღირიზმისა და მჭკეფარე ოპტიმიზმის მარავანდედით. „წამოსახამისა და დაშნის“ კომედიების მთავარი გმირი აზნაურია, ხოლო მთავარი თემა — აზნაურული პატივის დაცვა, მაგრამ ლოპე დე ვეგასათვის არსებითია არა პერსონაჟების აზნაურობა, არამედ მათი ჭეშმარიტად ადამიანური თვისებები და ადამიანური ღირსების დაცვა. ამიტომ ლოპე დე ვეგას კომედიები გამსჭვალულია ინტერესით ადამიანის პიროვნებისადმი და დემოკრატიული სულისკვეთებით. მათი სიუჟეტი, უმთავრესად, აგებულია სიყვარულზე. სიყვარული აქ გამოსახულია, როგორც დრმა, უსაზღვრო გრძნობა, ადამიანის საუკეთესო თვისებების გამოვლენილებელი და განამტკიცებელი.

მწერალი უფრო მოქმედების სწრაფსა და სინტერესო განგვთარებას აქცევს ყურადღებას, ვიდრე პერსონაჟების სულიერი ცხო-

ერებისა და თვისებების ჩვენებას. ლოპე დე ვეგას მოქმედი პირები, ვადალიან პეისიდან პეისაში. ესენია: თავახიანი და კეთილშობილი წყვარბეული ვაჟი, მისი სატარფო—ტკვიანი, ენერგიულ სიყვარულისათვის თავგანწირული ქალი, მათი მსახურები—ხან ტლანკი და მიაშიტი, ხან კი მოხერხებული და სწრაფი; პირმოთენე მოხუცი ქალები, მაქანკლები, მამები. ესენი ახალგაზრდათა სიყვარულს წინააღმდეგობას უწევენ, და სხვა.

ყველა ეს პერსონაჟი სცენურმა ტრადიციამ გამოიმუშავა, მაგრამ ისინი ძირითადად თვით ცხოვრების მიერ არიან ნაპარნახები.

ლოპე დე ვეგას პოეტური ენა უბრალოა, ნათელი. იგი უხვად იყენებს ხალხურ ანდაზებს, სიმღერებს, მიგრამ, თუ დასჭირდა, მწერალი მშვენივრად ფლობს მალალუარდოვან, ე. წ. გონგორისტულ სტილს.

ლოპე დე ვეგა დილოგისა და მონოლოგის უბედლო ოსტატი.

ლოპე დე ვეგას,—ამ ჭაშმარტად სახალხო, ჭეშანური პოეტის,—შემოქმედება ბრწყინავს სიციცხლის ზეიმურ, პოეტური აღქმის თვალისმომჭრელი, ნაირფეროვანი ელვარებით. იგი მარადი და უქცნობია ისე, როგორც თვით სიციცხლე, ესპანელი ხალხი და მთელი კაცობრიობა.

1635 წლის 27 აგვისტოს ღამით ლოპე დე ვეგა გარდაიცვალა თავის სამონასტრო სენაში. მთელი ესპანეთი გლოვამ მოიცვა. ასე მეტმა პოეტმა მიუძღვნა ლოპე დე ვეგას ხსოვნას ესპანურ, პორტუგალურ, ფრანგულ ენებზე დაწერილი ლექსები.

ლოპე დე ვეგა დაკრძალულია წმინდა სებასტიანეს ეკლესიაში (მადრიდში).

გ. ბუნთიკაშვილმა აღნიშნა, რომ ლოპე დე ვეგას პიესები ყოველთვის დიდი წარმატებით იდგმებოდა ქართულ სცენაზე.

ქართულ სცენაზე წარმატებით იდგმებოდა ისეთი პიესები, როგორცაა: „ცხვრის წყარო“, „თევა და ავი ძალი“, „სხვისთვის სულელი“, თავისთვის ტკვიანი“, „ეკვივის მასწავლებელი“ და სხვა.

სსოფისადმი მიძღვნილი საღამოების ციკლიდან აღნიშნული იქნა ქართული სცენის გამოჩენილი მსახიობის, რესპუბლიკის სახალხო არტისტის ალექსანდრე იმედაშვილის დაბადების 80 წლისთავი.

შესავალ სიტყვაში რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დოდო ანათამ დაახასიათა ალ.

იმედაშვილი, როგორც დიდი დიპლომატი, მსახიობი, პედაგოგი და ქართული თეატრალური მეტყველების უბედლო ოსტატი.

ალ. იმედაშვილის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ გრეცილი მოხსენებით გამოვიდა კრიტიკოსი ალ. ბურთიკაშვილი. განსაკუთრებით შეჩერდა მომხსენებელი ალ. იმედაშვილის მიერ განხორციელებულ ისეთ სახეებზე, როგორცაა: ოტელიო, ლირი, დათო „ლალატი“ და სხვა.

იმედაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ მოგონებებით გამოვიდნენ მისი მეგობრები რესპუბლიკის სახალხო არტისტები: დ. ანათამ, პ. ფრანგოშვილი და შ. ხონელი, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი შ. ბეჟაშვილი და მწერალი ს. ფაშალიშვილი.

მოეწყო ხერხეფე ცნობილი კინო-მსახიობის, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის ვასო არაბიძის ხსოვნის საღამო. მოხსენება წაიკითხა ხელოვნების დამსახ. მოღვაწე-დავით ჩხეიძემ.

ვასო არაბიძე დაიბადა 1881 წელს ზესტაფონში. ადგილობრივი ორკლასიანი სასწავლებლისა და ქუთაისის სკოლის დამთავრების შემდეგ იგი მოსკოვშია, სადაც, სწავლასთან ერთად, ეწევა რევოლუციურ მოღვაწეობას. ვასო არაბიძე 1905 წელს თავისი რაზმით მეფის შავრაზმელების თავდასხმისაგან იკავდა დიდი რუსი მწერლის მაქსიმ გორკისა და მისი ოჯახის სიციცხლეს.

გ. არაბიძე სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ განაგრძობდა შემოქმედებითს მუშაობას. მან შესანიშნავად განახორციელა ისეთი როლები, როგორცაა კვანტრიშვილი შ. დადიანის „გუშინდელი“, დარისპანი და სხვ. მალე იგი მუშაობას იწყებს ქართულ კინომატოგრაფიაში, სადაც მან არა ერთი და ორი დასაშვანოვრებელი სახე შექმნა. მოგონებით გამოვიდნენ რესპ. სახალხო არტისტები შ. ხონელი და დ. რონდელი, რესპ. დამსახ. არტისტი კოტე მიქაბერიძე, კინო-დრამატურგი კ. გოგომე, პედაგოგი პ. კიკნაველიძე და სხვ.

ჩატარდა აგრეთვე შემოქმედებითი სალა-
მოები რესპუბლიკის დამსახ. არტისტის ქე-
თევან კვეციანი-შვილისა (თელავში მომხს. რესპ.
სახალხო არტისტე პ. ფრანგიშვილი), რეს-
პუბლიკის დამსახ. არტისტის ალ: როგავასი
(ხუდიდში მომხს. თეატრმცოდნე ქ. გაწე-
რელია) და რუსთაველის სახ. თეატრის სცე-
ნის მუშაკის ქ. ქოიავასი (მომხს. ხელოვნე-
ბის დამსახურებული მოღვაწე ნ. კრავი-
შვილი).

გარდა ამისა, საზოგადოებამ რესპუბლიკის
სახელმწიფო და სახალხო თეატრებში ჩა-
ატარა მოხსენებები: „ქ. მარჯანიშვილი რო-
გორც თეატრალური რეჟორმატორი“ (ტყე-
ბულში მოხს. გ. ბაკაშვილი), „ზ. ფალია-
შვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის გასტრო-
ლები ლენინგრადში“ (მომხს. რესპ. სახალხო
არტისტი დ. მჭედლიძე), „ქ. მარჯანიშვილის
სახ. თეატრის გასტროლები მოსკოვსა და
რიგაში“ (მომხს. სსრ კავშირის სახ. არტისტი
გ. ანჯაფარაძე), „გრამი სპექტაკლში“ და
„გრამის ტექნოლოგია“ (ყვარლის სახალხო
თეატრში. მომხს. მირიან დედანაშვილი),
„ჟურნალი „თეატრი“ და თეატრალური
რეცენზიები“ (მომხს. ამავე ჟურნალის რედა-
ქტორის მოადგილე ე. ხოლოდოვი), „რეჟი-
სორი როგორც სპექტაკლის ორგანიზატორი
და იდეოლოგი“ (ბაქოში. მომხს. ხელოვნების
დამს. მოღვაწე შ. აღსაბაძე და სხვა).

სახალხო თეატრების მუშაობა რესპუბლი-
კური თათბირის მოწვევასთან დაკავშირებით
ადგილებზე მივლინებულ იქნენ ბრიგადები,
რომლებმაც დააფალოერეს და შეამოწმეს
ორ-ორი სპექტაკლი. ასეთი ღონისძიება
ჩატარდა სახალხო თეატრებში: ველისციხე-
ში—„ქაი გრაქი“ და „ვახის ტირილი“,
ყვარლში—„მისი საიდუმლო“ და „სანიშუ-
ში გაკვეთილი“, გურჯაანში—„მეფულენი“
და „იმერეთის ღამეები“ (ბრიგადის წევრე-
ბი: ხელ. დამს. მოღვაწე ნ. გომიაშვილი,
რესპ. დამს. არტისტი. ვ. საჩაღლი და
რეჟისორი ვლ. მოდებაძე), ორჯონიკიძეში—
„სახსოვარი“ და „კოლმეურნის ქორწინება“,
ზაიკოვსკში „ქრისტინე“ და „ფაქიზი გან-

ცდები“ (ბრიგადის წევრები: რესპ. დამს.
არტისტი პ. ფრანგიშვილი და ხელ. დამს.
მოღვაწე შ. აღსაბაძე), სიღნაღში—„მეცარი
ქალიშვილები“ და „მე ჩემი გზა მაქვს“,
საგარეჯოში—„ნ. ბარათაშვილი“ და „გზა-
აბნეული შვილი“, ლაგოდეხში—„სანიშუ-
აო გზაჯვარედინზე“ და „სიმარათლისათვის“
(ბრიგადის წევრები: რეჟისორი ო. ანდრო-
ნიკაშვილი, გრიმიორი მ. დედანაშვილი და
თეატრმცოდნე შ. ცხომარია), ხაშურში—
„ფროდიტეს კუნძული“ და „ავი სული“,
ახალციხეში—„მეფულენი“ და „სად იყო
ჭკუა“, ბორჯომში—„ვიდრე ცოცხალი ვარ“ და
„ავი სული“ (ბრიგადის წევრები: ხელ. დამს.
მოღვაწე მიხ. მემძარიაშვილი, კრიტიკოსი
გრ. ნუსუბიძე და თეატრმცოდნე ელ. გელ-
ლიაშვილი), ტყვარჩელში—„უკვდავება“, აფხა-
ზურში სოხუმში „საგარდელი № 16“, რუ-
სულში „ელექტრა“ და „ჯერ დაიბოცნენ
და მერე იქაოწილეს“ ბერძნულ სახალხო თე-
ატრში (ბრიგადის წევრები: რესპ. სახალხო
არტისტები ვ. ნინიძე და პ. ფრანგიშვილი).

ცხაკაიაში—„მოკვეთილი“ და „შემოდგომის
აზნაურები“, სამტრედიასი—„ჯადო“ და
„გზააბნეული შვილი“ და სამტრედიის რკი-
ნაგზის სახალხო თეატრში—„მე გზას მოვ-
ნახავ“ და „პირველი ნაბიჯი“ (ბრიგადის
წევრები: თეატრმცოდნეები ქ. გაწერელია
შ. მაჭავარიანი და ლ. ყურულაშვილი),
ტყბულში—„შემთხვევა გზაში“ და „სიდი“
და ჩოხატაურში—„ბულბულა“ და „ამის
მკვლელი“ (ბრიგადის წევრები: რესპ. სახ.
არტისტი გ. დარისპანიშვილი და თეატრ-
მცოდნე ე. ლოლაძე), ბათუმში (რუსულ სახ.
თეატრში)—„დილომი და ადამიანი“, „თავ-
დადებული გული“, „ნუ დამტოვებ მარტო“
და „ლახჩუთში“—„ჯადო“ და „სადილომი
სპექტაკლი“ (ბრიგადის წევრები: რესპ. დამს.
არტისტი გ. სარჩიშვილი და დრამატურგი
აკ. დევიძე), ლუშეთში—„გულმართალი ადა-
მიანები“ და „ჯადო“, ბოლნისში—„მე ბებია
ილიკო და ილარიანი“ და მცხეთაში—„გზა-
აბნეული შვილი“ და „საქმროების არჩევანი“
ბრიგადის წევრები: დრამატურგი თ. ფე-
რადე და ნ. კვეციანიშვილი), და სხვა.

КРАТКАЯ АННОТАЦИЯ

Журнал «Моамбе» № 4 — орг. Грузинского театрального об-ва

ВВОДНАЯ СТАТЬЯ

В 1962 году советская общественность с большой любовью и признательностью отметила 90-летие со дня рождения основоположника грузинского советского театра К. Марджанишвили. В статье говорится о неопенимых заслугах К. Марджанишвили перед грузинским театром, в котором он утвердил профессионализм, высокую постановочную и исполнительскую культуру.

Благодаря беспрестанным творческим усилиям этого большого мастера сцены, в Грузии ныне существуют и плодотворно трудятся два театра — театр им. Ш. Руставели и театр им. К. Марджанишвили, в которых работает воспитанная им целая плеяда прекрасных актеров, режиссеров, художников и композиторов.

Научная сессия, посвященная 90-летию со дня рождения

К. Марджанишвили

Статья представляет собой подробный отчет о состоявшейся 27 октября 1962 года научной сессии, посвященной 90-летию со дня рождения К. Марджанишвили. Сессию организовали Грузинское Театральное общество и Грузинский гос. театральный институт им. Ш. Руставели. Сессию вступительным словом открыл Председатель Президиума Груз. ТОГ Нар. артист Д. Антадзе. С докладом на тему: «К. Марджанишвили и драматургия» выступил критик В. Жгенти, отметивший большие заслуги великого режиссера перед грузинским и русским театрами и в деле создания оригинальной грузинской советской драматургии.

Различные периоды деятельности К. Марджанишвили были освещены в до-

кладах: латышского театроведа В. Фреймана «Работа К. Марджанишвили в Латвии», режиссера А. Кострова — «Работа К. Марджанишвил над спектаклем «Дон Карлос» в малом театре», Нар. артиста ГССР Д. Мчедлидзе — «Работа К. Марджанишвили в Тбилисском оперном театре», кино драматурга К. Гогодзе — «К. Марджанишвили и кино», доктора искусствоведения А. Февральского — «Котэ Марджанишвили и Владимир Маяковский» и др.

С интересными воспоминаниями о К. Марджанишвили выступили его ученики и друзья по искусству — В. Анджапаридзе, А. Васадзе, Г. Крыжицкий, Д. Антадзе, Т. Вахвашвили, В. Годзашвили и др.

Торжество Грузинской культуры

29 октября т. г. в помещении театра оперы и балета им. З. Палиашвили состоялся юбилейный вечер, посвященный 90-летию со дня рождения Котэ Марджанишвили. Вечер открыл Министр культуры Грузинской ССР Буачидзе Т. П. С до-

кладом о жизни и творчестве режиссера выступил доцент Г. Цицишвили. На вечере с приветствием выступили доктор искусствоведения А. Февральский, кандидат искусствоведения В. Хорол, Народный артист Армянской ССР, профессор

В. Вартанян, представитель Латвийского театрального общества В. Фрейман, Народный художник Грузии Л. Гудиашвили, режиссер и театровед Г. Крыжицкий, театровед А. Костров. С интересными воспоминаниями выступил доктор мате-

матических наук, профессор Константин Марджанишвили — сын режиссера.

На вечере были показаны сцены из лучших постановок театров имени Руставели и имени Марджанишвили.

Вечер, посвященный К. Марджанишвили

В дни юбилейных торжеств, посвященных К. Марджанишвили, первый вечер памяти большого режиссера состоялся в театре, носящем его имя. Вечер, который был устроен трудящимися Первомайского района столицы Грузии, открыл первый секретарь этого райкома Партии Г. Гошадзе. Журнал печатает информацию об этом вечере. В докладе критика В. Жгенти с которым он выступил на вечере, были освещены основные этапы жизни и деятельности маститого

режиссера, его театральная система и сценические работы.

На вечере с воспоминаниями о любимом учителе выступили В. Анджапаридзе, Ш. Гомелаури, А. Кванталиани, сын Котэ Марджанишвили—доктор математических наук, профессор К. К. Марджанишвили.

Присутствующим были показаны отрывки из спектаклей «Уриель Акоста» и «Затмение солнца в Грузии» с участием актеров театра им. К. Марджанишвили.

Выставка, посвященная К. Марджанишвили

В статье под таким заголовком рассказывается о выставке, посвященной 90-летию со дня рождения К. Марджанишвили, которая экспонировалась в картинной галерее Грузии. В двух обширных разделах выставки были представлены богатейшие материалы о жизни

и творчестве большого режиссера в различных областях искусства, как-то: эскизы, декорации к постановкам, сцены из спектаклей, афиши, фото и другие материалы. Выставка пользовалась большим успехом у зрителей.

Праздник на родине К. Марджанишвили

Под таким заголовком журнал печатает информацию о торжествах в Кварели в юбилейные дни К. Марджанишвили. На родине большого режиссера состоялся многолюдный митинг трудящихся района, который открыл первый секретарь Кварельского райкома партии Г. Зауташвили. С речами и приветствиями выступили—Нар. артистка СССР Т. Чавчавадзе, директор дома-музея К. Марджанишвили—К. Хуцишвили, сын прославленного

режиссера, доктор математических наук — К. Марджанишвили, режиссер Г. Крыжицкий, Нар. артист СССР Д. Антадзе и др. В концерте приняли участие Нар. артист СССР—В. Годзиашвили и П. Амيرانашвили, Т. Заалишвили и др. Присутствующим было показано также народное театрализованное зрелище «Берикаоба» и инсценировка «Разбойник Како».

Марджановские дни на Украине

Театральный Киев торжественно отметил 90-летие со дня рождения К. Марджанишвили. В корреспонденции из столицы братской Украины рассказыва-

ется о юбилейном вечере, посвященном памяти маститого художника сцены.

Вечер вступительным словом открыл проф. В. Харченко, член президиума

ТЕО Украины. В своем докладе «К. Марджанишвили и Украина» доктор искусствоведения М. Иосипенко говорил о К. Марджанишвили как о создателе первого революционно-романтического спектакля в Киеве в суровые годы гражданской войны, положившего начало истории украинского советского театра.

С воспоминаниями о К. Марджанишвили на вечере выступили проф. З. Нелли и М. Городницкий. Кандидат искусствоведения В. Хорол рассказала о работе

К. Марджанишвили в Киеве в 1907 г. Среди выступавших были и члены грузинской делегации А. Васадзе, Т. Чавчавадзе, Д. Джанелидзе, Д. Антадзе.

Присутствующим были показаны отрывки из спектаклей, осуществленных К. Марджанишвили и короткометражный документальный фильм «К. Марджанишвили».

В честь гостивших в Киеве грузинских деятелей искусств ТЕО Украины устроил прием.

Юбилей К. Марджанишвили в Кутаиси

В статье рассказывается о том, как прошли марджановские дни в Кутаиси, где более 30 лет тому назад К. Марджанишвили был создан театр, ныне носящий его имя. О жизни и деятельности реформатора грузинской советской сцены на вечере, посвященном памяти К. Марджанишвили, выступил Г. Самхарадзе. С воспоминаниями о большом режиссере выступили А. Васадзе, Д. Ан-

тадзе, Д. Чхеидзе, Г. Крыжицкий, А. Ферральский, А. Костров, Т. Рудницкая, Т. Вахвашишвили. Гостям и участникам вечера был показан спектакль театра им. Л. Месхишвили «Ричард III» У. Шекспира (Ричард—Нар. арт. СССР А. А. Васадзе). Гости осмотрели также достопримечательности г. Кутаиси и дом-музей В. Маяковского в п. Маяковски.

Юбилейный вечер, посвященный К. Марджанишвили в Батуми

Под таким заголовком в журнале печатается отчет о юбилейном вечере, посвященном памяти К. Марджанишвили в Батуми. О жизненном и творческом пути выдающегося режиссера и театрального деятеля присутствующим рассказал режиссер Батумского драматического театра Г. Жордания. Многие из участников вечера лично были знакомы с К. Марджанишвили и долгие годы наблюдали за его вдохновенной, темпераментной, полной беспрестанных поисков жизнью-подвигом в искусстве. Обо всем этом

рассказали в своих выступлениях Т. Чавчавадзе, Д. Чхеидзе, Д. Антадзе, А. Васадзе и др.

В художественной части вечера приняли участие актеры батумского, кутаисского и тбилисского театров, первые исполнители ролей в «Овечьем источнике» Лопе де Вега, в постановке К. Марджанишвили. Присутствующим был показан II-й акт из спектакля Батумского театра им. И. Чавчавадзе «Кваркваре Тутабери» П. Какабадзе.

Юбилей К. Марджанишвили в Сухуми

В Сухуми, так-же как и в других городах республики состоялся вечер памяти К. Марджанишвили. Журнал печатает информацию об этом вечере. Творчество К. Марджанишвили, как творчество режиссера новатора, реформатора грузинской сцены охарактеризовал в своем вы-

ступлении докладчик, председатель президиума ТЕО Грузии Д. Антадзе. Из обширного творческого наследия великого режиссера, он особенно выделяет период его деятельности в грузинском театре и его многочисленные постановки на грузинской сцене.

На вечере, с воспоминаниями о К. Марджанишвили выступили Н. Эшба, А. Хорава, А. Васадзе, В. Годзиашвили, Т. Чавчавадзе, Т. Вахвашишвили и др.

Участникам вечера был показан спектакль Сухумского драматического театра «Бахтриони» В. Пшавела.

Деятельность ТОГ в IV квартале 1962 г.

Кроме юбилейных вечеров, посвященных памяти, ТЕО Грузии провело также и другие мероприятия. В журнале печатается информация об организованной театральным обществом Грузии совместно с грузинским республиканским комитетом защиты мира вечере памяти великого испанского драматурга Лопе де Вега, 400-летие со дня рождения которого широко отметила мировая общественность. На вечере были прочитаны доклады на тему: «Жизнь и творчество Лопе де Вега»—докладчик доц. Ф. Гокиели и «Лопе де Вега и Грузинский театр»,—

докладчик засл. деят. искусств Г. Бухникашвили.

В этой же статье рассказывается о вечерах, посвященных памяти известного грузинского актера А. Имедашвили, 80-летие со дня рождения которого отметила театральная общественность Грузии и Засл. арт. респ. В. Арабидзе и о тверческих вечерах актрисы Телавского драматического театра Засл. арт. респ. К. Квелишвили и актера Зугдидского драматического театра Засл. арт. респ. А. Рогова и др.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

	33-
შესავალი წერილი	3
კ. მარჯანიშვილის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესია	4
ქართული კულტურის ზეიმი	11
კოტე მარჯანიშვილისადმი მიძღვნილი საღამო	12
კოტე მარჯანიშვილისადმი მიძღვნილი გამოფენა	12
დღესასწაული კოტეს სამშობლოში	14
კ. მარჯანიშვილის დღეები უკრაინაში	16
კ. მარჯანიშვილის იუბილე ქუთაისში	18
კ. მარჯანიშვილისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო ბათუმში	18
კ. მარჯანიშვილის იუბილე სოხუმში	20
საქართველოს თეატრალური საზოგადოების საქმიანობა 1962 წლის IV კვარტალში	22

Вводная статья	3
Научная сессия, посвященная 90-летию со дня рождения К. Марджанишвили	4
Торжество грузинской культуры	11
Вечер, посвященный К. Марджанишвили	12
Выставка, посвященная К. Марджанишвили	12
Праздник на родине К. Марджанишвили	14
Марджановские дни на Украине	16
Юбилей К. Марджанишвили в Кутаиси	18
Юбилейный вечер, посвященный К. Марджанишвили в Батуми	18
Юбилей К. Марджанишвили в Сухуми	20
Деятельность театрального общества Грузии в IV квартале 1962 года	22

На правах рукописи

Т. О. Г.

В Е С Т Н И К

ТЕАТРАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ

(на грузинском языке)

Тбилиси — 1962

4 № (22)